

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמרים

ויט משה את ידו — תרפ"ה

אד' שפתי תפתח — תש"ו

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שני אורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

שנת הקהל

ב"ה.

פתח דבר

לקראת הימים האחרונים דחג הפסח – הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה:

(א) מאמר ד"ה ויט משה וגו' ויולך משביעי של פסח תרפ"ה – כת"י מעתיק.

(ב) מאמר ד"ה אד' שפתי תפתח מש"פ נח תש"ו – גוף כתי"ק. המאמר לא נגמר בכתי"ק.

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרש"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

ב' ניסן, ה'תשע"ו

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

VAYET MOSHE, AD-NAI SEFASAI TIFTACH

Copyright © 2016

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

בס"ד שביעי ש"פ רפ"ה

וַיֹּטֵא מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה וַיִּשַׁם אֶת הַיָּם לַחֲרֵבָה וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם,² וְהָנָה מֵהַמִּשְׁךְ הַכְּתוּב מוֹבֵן דְּקִי"ס ה' ע"י דְּוִיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם, וְאִ"כ מֵהוּ וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ, דְּלֵאִיזָה צוֹרֵךְ הוּא הַטִּיית יַד מֹשֶׁה, וּמִ"מ מִשְׁמַע שֶׁזֶהוּ הַקְּדָמָה וְהַכְּנָה אֶל כְּלָלוֹת הָעֵנִי, וְצ"ל מֵהוּ עֵנִינוּ, וְהָנָה בְּזֶהר ח"ג דְּקִנ"א ע"א א"י מֵאֵי בְרוּחַ קָדִים עֲזָה, דָּא רוּחַ דִּיעֻקֵּב תְּקִיף לְקַבְּלִי לְאַתְּבַר רוּגְזָא וְכו' וּבְמַד"ר שְׁמוֹת פְּכ"א³ ע"פ² וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם בְּזִכּוֹת יַעֲקֹב נִקְרַע הַיָּם שְׁנֵא"י⁴ וּפְרָצָת יָמָה וְקִדְמָה וּפְי' בְּמַת"כ דְּבִקִיעָה וּפְרָצָה הו"ע אַחַד, דְּמָה שֶׁנִּפְרָץ הַיָּם וְנִבְקַע הוּא בְּזִכּוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּבְמַד"ר בְּרֵאשִׁית פֶּע"ו⁵ מֵהַתּוֹרָה מִנְּבִיאִים וּמֵן הַכְּתוּבִים מְצִינוּ שֶׁלֹּא עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם אֲלֵא בְּזִכּוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, בְּתוֹרָה דְּכַת"י⁶ כִּי בְּמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, בְּנְבִיאִים דְּכַת"י (יְהוֹשֻׁעַ ד'י') וְהוֹדַעְתָּם אֶת בְּנִיכֶם בִּיבִשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן, יִשְׂרָאֵל סָבָא, וּמֵהַכְּתוּבִים דְּכַת"י (תְּהִלִּים קי"ד⁸) הַיָּם רָאָה וַיִּנּוֹס וַיִּגו' וּמִסִּיִּים מְלִפְנֵי אֱלֹהִים יַעֲקֹב, וּבְשִׁל"ה ע"פ⁶ כִּי בְּמַקְלִי

1) מאמר זה מיוסד, כנראה, על ד"ה ויולך ה' עטרת ע' שע ואילך. שמיוסד, כנראה, על ד"ה כי במקלי תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"א ע' רלב ואילך), שמיוסד על ד"ה אשירה לה' בתורה אור בשלח סב, ג ואילך. ועם הוספות וכו' – ד"ה הנ"ל בתורת חיים בשלח רל, ב ואילך.

מאמרים שכנראה מיוסדים על תו"א ותורת חיים שם: ד"ה ואתה הרם את מטך תרל"א (סה"מ תרל"א ח"א ע' רפז ואילך). המשך וככה תרל"ז פקט"ז-קיט (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרעח ואילך). מאמרים (או חלקם) שמיוסדים, כנראה, על ד"ה ויולך ה' הנ"ל עטרת: ד"ה הנ"ל תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' רלז ואילך – שחלקם נכלל במאמר דידן). ד"ה זאת התורה אדם תרפ"ב (סה"מ תרפ"ב ע' שנא ואילך). ד"ה מן המיצר תרפ"ד (סה"מ תרפ"ד ע' ג ואילך). ד"ה מרגלא שנה זו (סה"מ תרפ"ה ע' שכג ואילך). ד"ה טוב שם תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' קג ואילך). ד"ה צהר תעשה לתיבה וד"ה מי כמוכה תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' צ ואילך). ע' קצו ואילך). המשך ר"ה תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' מד ואילך). ע' נו ואילך). ד"ה כי נר מצוה תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' שלו ואילך). ד"ה ויתן לך, ד"ה מי כמוכה וד"ה אני לדודי תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' קמו ואילך). ע' קפד ואילך). ע' תיב ואילך). ד"ה לריח שמניך תרצ"ד (סה"מ תש"ו ע' 103 ואילך). ד"ה טוב לי תורת פיך תרצ"ז (סה"מ תרצ"ז ע' 190 ואילך). ד"ה ואני תפלתי תש"ג (סה"מ תש"ג ע' 109 ואילך). ד"ה זה היום תש"ט (סה"מ תש"ט ע' ה ואילך).

2) בשלח יד, כא.

3) פיסקא ח.

4) ויצא כה, יד.

5) פיסקא ה. וראה רד"ה ויולך ה' תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 179).

6) וישלח לב, יא.

7) פסוק כב (בדילוג).

8) פסוקים ג"ז.

9) רצה, א. וראה אוה"ת וישלח רלג, א. בשלח ע' תקנב. ע' תקס. המשך תעריב ח"ב ע' תשסה.

לקו"ש חט"ו ע' 275. ד"ה נר חנוכה תשל"ג.

עברתי, אי' בקבלה מאבותינו כי בפסוק הזה נמצאים שמות גדולים, כ"י ב"מ (מתיבת במקלי) יוצא השם מכב"י שמספרו ע"ב, והוא היוצא מפסוק¹⁰ מי כמוכה באלים הוי', קל"י (מתיבת במקלי) הוא השם היוצא מפסוק¹¹ לישועתך קויתי ה'. וצ"ל מהו שייכות כי במקלי עברתי לקי"ס, ומה זה שבו נמצאים שמות גדולים היוצאים מהפסוקים דמי כמוכה כו' ולישועתך קויתי ה', ובכללות הענין, מהו שאומר כי במקלי עברתי כו' ועתה כו', דלכאוי' ה' לו לומר כי במקל עברתי, ומהו במקלי, דמשמע שיש מקל מיוחד שהוא מקל יעקב ובו עבר את כו', ומה ענינם לקי"ס. והנה הפסוק מי כמוכה באלים הוי' נא' בשירת הים, ובכ"ז צריכים להבין שייכותו לקי"ס. ובכללות צ"ל, מהו"ע קי"ס ולאיזה צורך הוא, דלצורך הילוכם ודרכם במדבר לא היו צריכים לילך בים שהרי באותו צד שירדו אל הים הנה באותו צד גופא עלו מן הים¹², אלא דקי"ס הוא הכנה למ"ת¹³, דבכדי שיוכלו לקבל את התורה היו צריכים תחלה לירד בים, וצ"ל מהו שייכות דקי"ס אל מ"ת שיהי' זה דוקא הכנה למ"ת, דהנה יצי"מ ה' הקדמה למ"ת, שע"י השעבוד במצרים בחומר ובכלבנים ובכל עבודה בשדה¹⁴ בשעבוד הקשה בפרך¹⁴, הנה אחרי כן ה' גאולת מצרים שהוא הקדמה ומבוא לקבלת התורה, והי' יצי"מ הקדמה למ"ת, וגאולת מצרים לא ה' יכולה להיות אם לא יהי' השעבוד מתחלה, ולכן האבות אף שהיו נשמות גבוהות ביותר, ומ"מ לא זכו למ"ת, דבלא הקדמת יצי"מ לא ה' יכול להיות מ"ת, ושעבוד מצרים לא היתה יכולה להיות בימיהם¹⁵, וא"כ לא ה' יכול להיות גם גאולת מצרים, ולזאת לא יכלו לקבל את התורה, אבל מה זה דקי"ס יהי' הכנה אל מ"ת.

ולהבין זה, גם להבין כללות ענין קי"ס ומ"ת בעבודה בנפש האדם, יש להקדים תחלה לבאר ענין ירידת הנשמה בגוף, שהיא ירידה גדולה ועצומה במאד, שהרי הנשמה בהיותה למעלה טרם ירידתה למטה להתלבש בגוף הרי היא עומדת באהוי"ר ובבחי' ביטול לאלקות, שבא לזה בלי שום מניעה ועיכוב והעלם והסתר כלל, והענינים מתקבלים בהנשמה, דלבד זאת מה שכללות העבודה באהוי"ר בהנשמה ובעבודה למעלה הוא בבחי' ראי', שרואה בהכרוזים

(10) בשלח טו, יא.

(11) ויחי מח, יט.

(12) ראה תוד"ה כשם – ערכין טו, א. וראה תו"א בשלח טב, ב. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רנו. תרח"ץ

ע' קצט. ועוד.

(13) ראה לקו"ת צו טז, ד ואילך. שער האמונה פי"ז (לב, ב). סה"מ תרל"א ח"א ע' רסג ואילך.

(14) שמות א, יד.

(15) בסה"מ עטר"ת שבהערה 1 מציין כאן: עמ"ש בד"ה אנכי ה', עטר"ת [סה"מ עטר"ת ע' שסח

ואילך].

שביעי של פסח, ה'תרפ"ה

ה

העליונים¹⁶, הנה עצם הענינים מתקבלים בהנשמה, ומשם ירדה ונסעה¹⁷ למטה להתלבש בגוף ונה"ב, דגם השכל דנה"ט הוא בענינים טבעים דוקא, וצריכים עבודה גדולה ועצומה לבוא לידי אהוי"ר, וישנם כמה העלמות והסתרים מניעות ועכובים המעלימים ומסתירים בדרכי העבודה, שצריכים עבודה רבה בהסתר כל המניעות, עד שיכוא לכלל עבודה באהוי"ר, וכאשר לאחר כל זה כשבאים לאיזה אהוי"ר, אין זה מערך מהות האהבה או היראה שהיתה להנשמה קודם ירידתה בגוף כלל, וא"כ למה היתה כזאת מלפניו ית' להוריד את הנשמה בגוף ולהלבישו בנה"ט ונה"ב.

אך הענין ידוע הוא, דירידה צורך עלי¹⁸, דע"י ירידה זו שהנשמה יורדת למטה דוקא ועוסקת בעבודה בתומ"צ למטה דוקא, נעשה העלי' בעילוי אחר עילוי ביותר, וכמ"ש¹⁹ טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, זהב וכסף הם אהוי"ר²⁰, ואלפי הוא מל' אולפנא ולימוד²¹, דאלפי זהב וכסף שהוא האהוי"ר שיש לה להנשמה בהיותה למעלה, שהיא למודה ורגילה בהם בלי שום מונע העלם והסתר כלל, הנה טוב מזה תורת פיך, הוא לימוד ועסק התורה של הנשמה בירידתה למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט, שזהו בעצם למעלה הרבה יותר מגודל מעלת הנשמה בהיותה למעלה, עד כי בזה שהנשמה באה למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט, ועוסקת בתורה ובעבודה פנימי, הנה בזה היא נעשית בבחי' מהלך דוקא, דכתי'²² ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, דהנשמות כמו שהם למעלה ה"ה במדרי' עומדים, וכדוגמת המלאכים שנקראים עומדים, וכמ"ש²³ שרפים עומדים ממעל לו, וכתי'²⁴ ויעמידם לעד לעולם, דהמלאכים עומדים תמיד במדריגה אחת, דמיכאל באהבה וגבריאל ביראה²⁵, ה"ה עומדים כן משי"ב במדרי' אחת לא יוסף ולא יגרע, שהם בבחי' עמידה, וכן הוא גם בנשמות, וכמו שנא' באליהו²⁶ חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתו לפניו, שבהיותו למעלה הי' בבחי' עמידה, וכן הוא גם

16) ראה לקו"ת תצא לו, ד. האזינו עא, ד. שה"ש טז, ד. ובכ"מ.

17) ראה סה"מ תרח"ץ ע' קמב. אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ג' ע' שצ. ספר השיחות תרצ"ו ע' 13.

18) ראה אוה"ת עקב ע' תפא. וש"נ.

19) תהלים קיט, עב.

20) ראה תו"א וישב כו, ד ואילך. אוה"ת שם רנג, ב ואילך. ח"ה תתפט, ב ואילך. סה"מ אידיש ע' 82. ע' 207.

21) ראה גם אמרי בינה פתח השער פ"א. שער הק"ש פני"ה. פס"ב. פס"ד. ובכ"מ.

22) זכר' ג, ז.

23) ישעי' ו, ב.

24) תהלים קמח, י.

25) ראה לקו"ת במדבר י, א. סה"מ תש"ג ע' 84.

26) מלכים-א יז, א. ראה חז"א סח, ב. ועייג"כ חז"א רלג, ב. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53.

בנשמות דמ"ה שהם בבחי' עמידה, וכמא' הזהר²⁷ כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי מלכא קדישא, דמלכא קדישא הוא ז"א דאצי²⁸, ואמר הוה קיימא, שהן בבחי' עמידה, דהן נשמות דב"ן והן נשמות דמ"ה והמלאכים כמו שהן למעלה, ה"ה במדר' עמידה, וע"י ירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף ונה"ט נעשים בבחי' מהלכים דוקא.

אמנם צ"ל מפני מה הנשמות ומלאכים כמו שהן למעלה נק' עמידה²⁹, דהרי לכאור' גם כמו שהן למעלה ה"ה עבודתם באהוי"ר, דזהו"ע העמידה שלהם, דאין ישיבה למעלה³⁰, ומה ענין העמידה, אלא שעומדים באהוי"ר, ואהוי"ר הוא רצוא ושוב, וכמ"ש³¹ והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, וכלהב היוצא מבין החרסים³², דענין הרצוא הוא תוקף הכוסף, התשוקה והצמאון להכלל באו"ס ב"ה, להיות זהו כל ענינו, וכמו הניצוץ שעולה ונכלל בהאבוקה, להיות זהו כל עיקר מהותו, דעיקר ענין הרו"ש הוא במדר' דסוכ"ע³³, דבסוכ"ע הרצוא הוא היציאה מגדר הגבלת הכלים וגדר ההגבלה בכלל, וכמו בעבודת הצדיקים למטה, הנה תוקף הרצוא שלהם בעבודתם הוא בכוסף תשוקה גדולה בבחי' כליון ממש, וכמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי כו', לבי ובשרי ירננו אל אל חי³⁴, כלה שארי ולבבי וגו'³⁵, שמרוב האהבה והתשוקה הגדולה ברצוא הנה כלה שארי ולבבי, שהלב ובשר הגשמי של הצדיקים הוא נכלה ונמס בגודל עוז הרצוא, דכמו שהוא בגשם חומר המוח, שע"י ריבוי השקידה בשכל וחכמה בשקידה עצומה וברוב זמן הנה נתהפך עצם החומר שנעשה זך ורוחני יותר, עד שכל ענין הוא משכיל בו בכי טוב, הנה כמו"כ עבודת הצדיקים ביגיעה ועבודה רבה בתוקף הרצוא והתשוקה עד שנכלה גופם בכוסף נפשם בכליון והזדככות חומריות הגוף ממש, וכן הוא גם עבודת המלאכים בעת השירה שלהם, דהמלאכי' בעת אמירת השירה ה"ה בתכלית הביטול לאלקות בכלות נפשם ממש, דכ"ז הוא מצד תוקף הרצוא, ואח"כ הוא השוב שהוא האור והגילוי דלמעלה המאיר עליהם ופועל בהם יראה וביטול יותר מכמו שהוא בהרצוא, והמשל בזה³⁶, כמו המשתוקק וכוסף במרוצה גדולה לראות

27 ראה זהר ח"ג קד, ב. ח"א ז, סע"ב. רכז, ב. רלג, ב. ח"ב צו, ב. ח"ג סא, ב. וראה סה"מ תרצ"ו ושי"נ.

28 ראה סה"מ תרפ"ט ע' קכב. ושי"נ.

29 עמידה: אוצ"ל: עומדים.

30 ב"ר פס"ה, כא.

31 יחזקאל א, יד.

32 חגיגה יג, ב. פרש"י יחזקאל שם.

33 ראה סה"מ תרס"ה ע' רכה ואילך. עזר"ת ע' קמג ואילך. תרפ"ט ע' שנט ואילך. ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה דש"פ שמיני תשי"א (סה"מ תשי"א ע' נג ואילך).

34 תהלים פד, ג.

35 שם עג, כו.

36 ראה שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי פז, א.

את המלך, ואחרי הגלות נגלות לו המלך בכל עוז הוד תפארת גדולתו ה"ה מתבטל ביראה ופחד וביטול עצום מעוצם הפלאות רוממות המלך, וכמו שה" במ"ת דכת"י³⁷ וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, שהעמידה מרחוק הוא בסבת הביטול מרוב הגילוי אור, דוירא העם שראו את אלקות במוחש הנה וינועו פעל בהם הזזת הנפש, דמעוצם האור והגילוי הוא ויעמדו מרחוק מרוב הביטול וכן הוא בעבודת החיות ושרפים ומלאכי מעלה, דכת"י³⁸ בעמדם תרפינה כנפיהם, שלאחר זה שוהחיות רצוא³¹ בתוקף הרצוא, הנה תרפינה כנפיהם, שנעשה רפיון בהכנפים, שאין ביכולתם לרוץ יותר מהביטול דשוב, וכן הוא גם בעבודה בהביטול דשמו"ע, שהוא כעומד לפני המלך³⁹ בתכלית הביטול, והיינו שהוא בטל באופן כזה עד שאינו מרגיש גם את הביטול, דבשמו"ע הוא בחשאי⁴⁰ שהוא קול דממה דקה⁴¹, ותמן דוקא קאתי מלכא⁴², אשר כמו"כ הוא עבודת המלאכים שבעמדם תרפינה כנפיהם, מגודל עוצם היראה וביטול שבא בגילוי אור עליון בהשוב, וכמו שהוא בכללות בעבודת המלאכים, הנה כן ויותר מכן הוא בעבודת הנשמות, דנשמות ה"ה גבוהים בעצם מעלתם ומדריגתם על המלאכים, דהמלאכי הם מבחי' חיצונית והנשמות מבחי' הפנימיות⁴³, וא"כ איך נק' זה בשם עמידה, ורק בירידת הנשמה למטה, שבאה בהתלבשות בגוף ונה"ב, נעשית להיות בבחי' מהלך דוקא.

אך הענין הוא, דהנה כל המדרי' שלמעלה ה"ה במדה ושיעור ע"פ מא' קו המדה, דזהו"ע הקו שנמשך מהאוא"ס ב"ה, דהקו הוא שרש ומקור האורות והכלים, והוא עצמו המודד מדידת האורות ומדידת הכלים⁴⁴, דלהיות שהוא בעצמו קו מדוד ומוגבל מאוא"ס ב"ה, לכן הוא המודד מדידת האורות ומדידת הכלים, והוא העושה היחוד בהם⁴⁴, דהיחוד בהע"ס הן היחוד פנימי שלצורך הנשמות והן היחוד חיצוני שלצורך המלאכים והעולמות⁴⁵, הכל הוא ע"פ מא' קו המדה, עד

(37) יתרו כ, טו.

(38) יחזקאל א, כד (ושם: כנפיהן).

(39) ראה ברכות לג, רע"א. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ד ס"ב.

(40) ראה זהר ח"א קלב, א. רי, א. ח"ב קלח, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סק"א ס"ב ואילך.

(41) מלכים"א יט, יב.

(42) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

(43) ראה עץ חיים שער כח (שער העיבורים) פ"א. שער מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש י"ד.

פרי עץ חיים הקדמה לשער השבת פ"ה. שער השבת פ"י. תו"א יתרו עב, ב. לקו"ת פ' ראה כו, סע"ג ואילך. דרושים ליו"ה"כ ע, ג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רכז, ג ואילך. ולאדמו"ר הצי"צ ח"א ע' תקמו ואילך.

(44) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' כג ואילך. אוה"ת ענינים ע' קסב ואילך. שער היחוד

לאדמו"ר האמצעי פט"ו. ס"ה תרמ"ז ע' ככד. תרנ"ז ע' קמא ואילך. תרס"ה ע' נח. עת"ר ע' סא ואילך.

המשך תער"ב פכ"ח. פרע"ג.

(45) ראה עץ חיים שם.

שכל הגילויים דממכ"ע וסוכ"ע, הכל הוא במדה ושיעור, ועם היותו בחי' סוכ"ע שהוא סובב ומקיף לעולמות שהוא בהשוואה ומ"מ הוא במדה ושיעור, דיש מדה ושיעור בריחוק השמים מן הארץ באופן כזה שיהי' ההשפעה מן השמים אל הארץ, וכמ"ש⁴⁶ אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, וכמו"כ הוא בסוכ"ע עם שהוא בבחי' סובב ומקיף, ומ"מ ה"ז בהגבלה במדה ושיעור מוגבל, ולזאת כל העליות דממכ"ע, אף במדר' היותר נעלית, ואף גם בחי' סוכ"ע, הנה כ"ז נק' עמידה, להיותם בבחי' מוגבל במדה ושיעור, ומהלך הוא ההילוך בבחי' א"ס, דההילוך בבחי' א"ס הוא שאינו ע"פ מא' קו המדה כלל, וזה בבחי' העצמות שהוא למעלה מבחי' הגילויים כלל.

וזהו טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, דאלפי זהב וכסף הם האהוי"ר, כמו שהנשמה מאולפת למודה ורגילה למעלה, הנה טוב מזה תורת פיך שהוא עסק התומ"צ של הנשמה למטה, שבזה הוא המשכת עצמות א"ס שלמעלה מעלה מבחי' הגילויים, ולזאת הנה ע"י העבודה שלמטה דוקא בעבודת הגוף והנה"ט בכירור והיפוך הנה"ב הוא העלי' להיות ונתתי לך מהלכים, להיות בבחי' הילוך שהוא ההילוך בבחי' א"ס וזהו טוב לי תורת פיך כו' דהנשמה שירדת למטה ועוסקת בתורה הוא למעלה מהאהוי"ר שלמעלה, וזהו ותורה אור⁴⁷ דהתורה היא מאירה ורק בתנאי הדלימוד הוא בשביל נר מצוה⁴⁷, דכל האומר אין לי אלא תורה⁴⁸, והיינו שלומד תורה מפני ידיעת השכל בלבד, לפי שהיא חכמה וידיעה, אפי' תורה אין לו⁴⁸, דהעיקר הוא הנר מצוה שבא ע"י התורה אור.

וביאור הענין הוא, דהנהגה אנו אומרים בתפלה בסוף ברכת יוצר, נורא תהלות אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, וצ"ל קישור וחיבור ג' ענינים אלו ושייכותם זה לזה, והנה המחדש בטובו בכ"י כו' מע"ב, דמע"ב שהוא בריאת והתהוות העולמות הוא בבחי' התחדשות⁴⁹, דזהו המחדש בטובו שהוא בבחי' התחדשות, ואין זה כמו השתל' עו"ע⁵⁰, שהעלול כלול בעילתו, ובזה שמתגלה העלול אין בזה התחדשות, שהרי זה גופא מה שהי' כלול תחלה בהעלם העילה יצא והתגלה מהעלם אל הגילוי, אבל בהתהוות העולמות אינו כן שהבריאה וההתהוות הוא בבחי' התחדשות⁵¹, דאא"ל שהיש הי' כלול

(46) הושע ב, כג (ושם ליתא תיבת „אני“).

(47) משלי ו, כג.

(48) יבמות קט, ב. וראה לקו"ת ויקרא ה, א. קונטרס עץ החיים פי"ב. סה"מ תרצ"ב ע' תלג.

(49) ראה גם סה"מ תרס"ה ע' רלו ואילך. הי"ש"ת ע' 117 ואילך.

(50) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נו, סע"א ואילך. שה"ש מ, ב ואילך. ובכ"מ.

(51) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שמע"צ ושמח"ת ע' א'רפד ואילך אוה"ת שמע"צ ע' א'תשסב

ואילך. סה"מ תרל"ד ס"ע ב ואילך.

תחלה בהאין ויצא אל הגילוי מההעלם שהי' כלול בו⁵², אלא שהוא בהתחדשות ממש מה שלא הי' קודם כלל, וכמו הארי' שלמטה⁵³, הנה שרשו מפני ארי' שבמרכבה⁵⁴, ושרש שרשו במרכבתא עילאה דאצי', שהוא בבחי' החסד שנקראת ארי'⁵⁵, וכן הוא למעלה יותר בבחי' החכ' שנק' ארי'⁵⁶, וכמ"ש⁵⁷ וירא ראשית לו, שהעיקר הוא בחכ' הוא בחי' הראי' (שזהו מעלת הפלאת מדרי' החכ' שהיא בבחי' ראי' דוקא כנודע⁵⁸) וראי' אותיות ארי'⁵⁹, ולמעלה מזה הוא בחי' הכתר שנק' ג"כ ארי'⁶⁰, וכמ"ש⁶¹ ארי' שאג מי לא ירא הוי' אלקים דבר מי לא ינבא, ואי' בספרים⁶² שהוא הדבור דאנכי⁶³, שהוא בחי' הכתר⁶⁴, והנה הארי' שלמטה שהוא משתלשל מכל המדרי' האלו, הנה גוף גשם חומר הארי' ודאי שהוא בהתחדשות שלא הי' קודם כלל, ונתהווה מאין ליש אלא דגם נפש הארי' שלמטה שבא בדרך השתל' ממקורו ושרשו הוא ג"כ בבחי' התחדשות, דנפש הארי' שרשו מפני ארי' שבמרכבה דעולם היצירה והבריאה, שהוא בחי' גבורה וענינו במדריגתו הוא רשפי אש התשוקה להכלל באו"ס ב"ה, והוא בבחי' תוקף ועוז התשוקה בצמאון גדול ובגבורה עצומה ביותר, שבזה הפני ארי' נושא את הכסא⁶⁵, וכזה הוא מנושא מהכסא⁶⁵, ומזה הוא שמשתלשל בריבוי השתל' נפש הארי' למטה להיות במדרי' הגבורות דוקא, שזהו⁶⁶ לפי השתל' שרשו בבחי' תוקף הגבורה ועוז הצמאון

52) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' רצב ואילך. סה"מ תר"ן ע' רפ ואילך. המשך תער"ב פשי"ח. סה"מ תרצ"ג ס"ע תסב ואילך.

53) בכ"ז – ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' צד ואילך. ע' קס. המשך מים רבים תרל"ו פקנ"ה ואילך. ד"ה ברוך שעשה נסים תרס"ד (הנחת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – סה"מ תרס"ד ע' קלו ואילך). סה"מ תרצ"ז ע' 224 ואילך.

54) ראה טעמי המצות להרח"ו פ' ויקרא (ד"ה מצות קרבנות). וראה אור החיים עה"ת אחרי יו, יד. ועוד.

55) ראה מאורי אור אות א סעיף קא. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'נו ואילך. סה"מ והמשך מים רבים שבהערה 53.

56) סה"מ והמשך מים רבים שם.

57) ברכה לג, כא.

58) ראה תו"א מקץ מ, א. ובכ"מ.

59) ראה זח"ג רלד, א (רע"מ). תקו"ז תיקון ע (קכב, א).

60) ראה מאורי אור שם. אוה"ת יתרו ע' תתקיג. ס"ע תתקלא. במדבר (שבועות) ע' רכא. נ"ך ח"א ע' תמו. ח"ב שם. סה"מ והמשך מים רבים שם.

61) עמוס ג, ח (ושם: אד' הוי' – בניקוד אלקים).

62) ראה שמו"ר פכ"ט, ט. אוה"ת שבהערה 60.

63) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

64) ראה זח"ג רנו, ב (רע"מ).

65) ראה שמו"ר ספכ"ג. בחי' תרומה כה, י – בשם פרקי דר"א. נתבאר בתו"א יתרו עא, סע"א ואילך. עב, ד ואילך.

66) ראה תו"א וישלח כה, ג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קח, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' כג ואילך.

ברשפי אש להכלל באוא"ס ב"ה, שגוף חומר הארץ שהוא טורף ודורס בכח וגבורה הוא גשמי ממש ובאין ערוך כלל לגבי מקורו ושרשו, היינו לגבי הגבורות שבמקורו שאינו מערך מהות זה כלל, ועם היות דמה שגוף גשם חומר הארץ הוא חץ שטורף ודורס, הוא מה שבא בנפילה ושכירה דשבה"כ, ומשו"ז הוא גם חץ טמאה, הנה לבד זאת דהתהוות גוף גשם חומר הארץ שלמטה הוא בהתחדשות ממש, הנה גם נפש הארץ כמו שבאה בדרך השתל' ממקורו הוא גשמי, מה שאינו בערך כלל לגבי מקורו כמו שהוא בעולם העשי' הרוחניות, ובפרט לגבי שרשו בפני ארץ שבמרכבה דעולם היצ' והבריאה. וכמו שהוא בהארץ שלמטה, הנה כן הוא בכל הנבראים שלמטה, שהם בהתחדשות לגבי מקורם ושרשם, דלבד זה שהם מתחדשי' בגופם, הנה גם נפשם, שהוא החיות שבא בדרך השתל', אינו בבחי' ערך ממש לכמו שהוא במקורו בעולם העשי' הרוחני' ובשרשו בבי"ע, דגבוה מעל גבוה⁶⁷, עד כי כל בחי' ומדרי' כמו שהיא בעולם זה יהי' איזה שיהי', אינו בערך אותה הבחינה ומדרי' עצמה כמו שהיא בעולם העליון ממנו, עד שכל המדרי' הם רק כמשל זה לזה, להיותם בבחי' התחדשות לגבי מקורם כמו שהוא בעולם שלמעלה מהעולם ההוא בהסדר וההדרגה דבי"ע ומכ"ש לגבי שרש שרשם כמו שהוא באצ"י שאינם בערך כלל. והנה טעם וסבת הדבר מה שגם נפש המתהווה אינו בערך מקורו המהווה אותו, הוא לפי שהתהוות הוא מבחי' מל', ואופן ההתהוות ע"י ריבוי גבורות וצמצומים שהוא בבחי' העלם והסתר הבורא מן הנברא⁶⁸, ולכן הנה גם החיות שבהנבראים, עם שהוא חיות בגילוי ובמורגש ממש, ומ"מ ה"ה נעלם מכוסה ונסתר מהם.

דכן הוא גם בבחי' הנבראים, דהרי האדם יודע שיש בו חיות המח' אותו, שהוא הנפש, והחי הזה שבו, הוא החכם ומשכיל על כל דבר חכמה, הוא החושב מחשבות, והוא הרואה ושומע, וגם הוא העושה כל מלאכה וכל תנועה, ועם היות דהשכלה שהוא משכיל הרי משכילו במוחו הגשמי, כמו שהרא' שהוא רואה הוא רואה בהעין הגשמי, וכן המלאכה שהוא עושה, הכל הוא באברי' הגשמיים ממש, אבל כ"ז הוא מצד הנפש, דהגוף מצד עצמו אינו כלום, והרא' בצאת הנפש מהגוף הרי אינו משכיל במוחו, ואינו רואה בעיניו כו', הרי בלתי ספק לו לאדם שיש בו נפש המח' אותו, והוא חיות הבא בגילוי והתפשטות להשכיל ולהתחכם לראות ולשמוע כו' ובא במורגש מוחשי ממש, ומ"מ אין מי שיעמוד וידע מהות הנפש, שאין אתנו יודע עד מה⁶⁹ במהות הנפש איך ומה, והעדר ידיעה זו אינה דוקא בהנפש, אלא גם כחות הנפש אינם ידועים לנו בעצם מהותם מה הם, ומכ"ש

(67) ע"פ קהלת ה, ז.

(68) ראה סה"מ תרכ"ט ע' קנט ואילך. תרל"ג ח"ב ס"ע תקה. עת"ר ריש ע' עה.

(69) ע"פ תהלים עד, ט.

עצם הנפש שאינו מושג כלל, שהרי א"א שיהי' התחלקות כחות בעצם הנפש שהוא עצם אחד, וכאמרו בס"ב פנ"א⁷⁰ אלא כולה עצם אחד רוחני פשוט ומופשט מכל ציור וגשמי⁷¹ ומבחי' גדר⁷² מקום וגבול ומדה גשמי⁷³ מצד מהותה ועצמותה, וכל עצם בלתי מתחלק⁷⁴, ולזאת במ"ת שעל כל דבור ודבור פרוחה נשמת⁷⁵, שהיתה התגלות עצם הנשמה⁷⁶, ועצם הנפש הוא למעלה מהגבלת הכחות, ואם כן הוא למעלה גם מהגבלת הכחות דראי' ושמיעה, ולזאת בה בשעה כח הראי' פעל פעולות כחות השמיעה, וכח השמיעה פעל פעולות כחות הראי'⁷⁷. והנה אף כי מזה יש סברא להבין ולאמר דיש כחות דראי' ושמיעה בעצם הנפש, דאם לא כן, והיינו באם שאין התחלקות הכחות דראי' ושמיעה בעצם הנפש, הנה כשהי' התגלות עצם הנפש, לא הי' צ"ל ענין הראי' והשמיעה כלל, א"כ הרי מובן מזה דמ"מ גם בעצם הנפש יש ענין הכחות דראי' ושמיעה. אך הענין הוא, דבעצם הנפש אין ההתחלקות דכחות כלל, וההתחלקות הוא בכחות הגלויים, אמנם בהגלות נגלות עצם הנפש אז הנה הכחות הגלויים מתחלפים בפעולתם מצד פשיטות עצם הנפש, וראי' לדבר ממאמר הידוע⁷⁸ מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק, הרי אין זה מה שנחלף גוף גשם וחומר החומץ להיות שמן, אשר אז גם טבעו נחלף, כחילוף המים לדם במופתי מצרים, שנחלף גם הטבע מטבע המים לטבע הדם⁷⁹, אמנם בשמן וחומץ הנה החומץ לא נתחלף גשם חומר ונשאר חומץ כמקדם, ומ"מ דלק כשמן שהוא מפשיטות אין אלקי שנמצא בהאין האלקי שלמעלה מהצירופים פרטי', ובהגלות נגלות בחי' פשיטות זו הנה נחלף הצירוף להיות דולק מבלי שהתחלף גוף חומר החומץ, רק נשתנה טבעו בלבד (וזהו מי שאמר לשמן, יאמר לחומץ דכל ההתהוות הוא ע"י בחי' מל', דאמירה במל' כו'⁸⁰,

(70) ע"א, ריש ע"ב.

(71) וגשמי: בתניא שם: גשמי.

(72) גדר: שם: וגדר.

(73) וגבול ומדה גשמי: שם: ומדה וגבול גשמי.

(74) ראה אמרי בינה שער הק"ש פ"ח ופי"ד. תו"ח וישב סה, א"ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי שמות

ח"ב ע' תעז. ושי"ג. סה"מ תרמ"ז ע' קב. ובכ"מ.

(75) שבת פח, ב. שמו"ר פכ"ט, ד.

(76) בסה"מ עטר"ת שבהערה 1: והיינו שהי' התגלות עצם הנשמה, היו רואין את הנשמע ושומעין

את הנראה [ראה מכילתא ופרש"י יתרו כ, טו. לקו"ש ח"ו ע' 120. וש"נ].

(77) ראה לקו"ת האזינו עז, סע"ג. אוה"ת ענינים ע' שח. סה"מ תרכ"ט ע' ריח. המשך תער"ב פי"ט.

סה"מ תרפ"ה ע' רצה.

(78) תענית כה, א. וראה ד"ה החודש עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שכג). ועם הוספות כו' – ד"ה הנ"ל

ה"ש"ת (סה"מ ה"ש"ת ע' 20 ואילך). סה"מ תרפ"ה שם.

(79) וארא ז, יט ואילך.

(80) ראה מאורי אור אות א סעיף צח.

אבל בהגלות מי שאמר⁸¹, בחי' מי שהוא בינה⁸² אז הנה כשמתגלה פשיטות האינן האלקי ממילא מתחלפים הצירופים), וכמו"כ הוא גם בענין זה, דכאשר נתגלה עצם הנשמה והאירה פשיטות הנפש, הנה אז ממילא פעלו גם כחות הגלויים בפעולה הפכיית, והיינו שהחליפו פעולתם, דכח הראי' פעל פעולת כח השמיעה, וכח השמיעה פעל פעולת כח הראי', הרי שאין אנו יודעים בעצם הנפש כל מאום מממהותו ועצמו, ומה שאנו יודעים הוא רק מה שהכחות הם כלולים בנפש, וגם זה שהכחות הכלולים בהנפש אינם בבחי' התחלקות ואינם בבחי' מציאות ממש, ומכ"ש שבעצם הנפש אינו שייך לומר התחלקות כחות, הרי עצם הנפש אינו ידוע כלל מהותו איך ומה, ומה שיודעים אנחנו הוא רק בכחות הנפש, והנה הידיעה בכחות הנפש הוא ג"כ רק ידיעת המציאות בלבד⁸³, אבל עצם הנפש, אף כי נודע לנו מציאותו בהרגש מוחשי, ומ"מ אין אנו יודעים אותו כלל איך ומה הוא, וכמו שהוא בהאדם, הנה כמו"כ הוא גם בהעולם, שהעולם הוא גוף גדול⁸⁴, וכמא' האדר"נ⁸⁵ דהאדם הוא עולם קטן⁸⁶, והעולם הוא גוף גדול⁸⁴, הנה אנו רואים שהגוף גדול הלזה דעולם הוא חי, וגם אנו יודעים ומשיגים דהחיות של העולם הוא חיות אלקי, דיודעים אנחנו שהיש הוא מורכב, וכל מורכב בהכרח שיהי' המהווה אותו⁸⁷, ויש בזה ידיעות והשכלות עמוקות המכריחות שההתהוות הוא באין ערוך, היינו בדרך ברי' יש מאין, והאין המהווה נמצא תמיד בהיש המתהווה⁸⁸, ובא בהשגה ממש, ובכ"ז הנה כללית ידיעה זו היא רק ידיעת המציאות בלבד, וכן המלאכים השגתם באלקות הוא רק במציאות האלקות, היינו ידיעת המציאות בלבד, וכמ"ש⁸⁹ וצדקתך ירננו, ואי' בזה⁹⁰ צדק מלכותא קדישא, שהוא רק הארה דבחי' מלי'⁹¹, דמל' עצמו הוא רק שם והארה, וכמ"ש⁹² מלך שמו, דכמו שם המלך שמתפשט בהמדינה, וכן מלך שמו, שהוא רק שם והארה בלבד,

(81) ראה סידור עם דא"ח רכ, ב.

(82) ראה לקו"ת פקודי ד, ג. ובכ"מ.

(83) ראה לקו"ת ואתחנן י, סע"א ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תשסו ואילך. סה"מ צ להצ"צ מה, ב. ובכ"מ.

(84) מורה נבוכים ח"א פ"ב. והוא מובן ג"כ ממש במקומות שצויינו בהערות 85-86.

(85) פל"א. וראה קה"ר פ"א, ד. זח"א קלד, ב. מורה נבוכים שם. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך.

(86) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תיקון סט (ק, ב. קא, א).

(87) ראה האמונות והדעות להרס"ג מאמר א פ"א. חובת הלבבות שער א (שער היחוד) ספ"ה. פ"ו.

(88) מורה נבוכים ח"ב בהקדמה הקדמה כא"כ. ח"ב פ"א. ספר החקירה להצ"צ ד, ב ואילך. המשך תער"ב פק"נ.

(89) ראה תניא שעהיוה"א פ"א. סה"מ תרמ"ג ע' לט ואילך. לקו"ש חכ"ה ע' 201. ובכ"מ.

(90) תהלים קמה, ז.

(91) תקו"ז בהקדמה (י, ב).

(92) ראה סידור עם דא"ח נא, ב. מאמרי אדה"ז מארו"ל ע' שסח. ועוד.

(93) פיוט „אדון עולם“.

והארה זו שמשיגים הנה הוא רק ידיעת המציאות ולא המהות, ובמציאות אור זה הוא רק מציאות האור ולא מהות האור, אשר כ"ז הוא לפי שההתהוות הוא בעולם והסתר הבורא מהנבראים⁶⁶, לזאת גם ההשגה היא רק בבחי' מציאות ומשום זה הוא ג"כ מה שהמדרי' משתלשלי' זמ"ז הוא לא בבחי' ערך כלל, וזהו המחדש בטובו כו' מע"ב דמע"ב דבריאת והתהוות העולמות הוא רק בבחי' התחדשות, והתחדשות אינו רק בהיש בגוף התהוותו שהוא בהתחדשות לגבי מקורו אלא גם בחיות הנבראים שבא בדרך ההשתל' שהוא ג"כ בבחי' התחדשות.

והנה בעומק הענין דהמחדש בטובו בכי"ו תמיד מע"ב הוא, דהמחדש בטובו כו' קאי על ממכ"ע, דכללות האור דממכ"ע הוא שבא ע"י הצמצום, שהוא אור הקו הבא ע"י הפסק הצמצום שהי' באוא"ס ב"ה, דצמצום זה הוא צמצום הראשון, דהצמצום הראשון עם היות שבהסבה שלו משתווה להצמצומים דסדר ההשתל', דהכוונה בכלום שוה בשביל הגילוי⁹³, ומ"מ מתחלקים באופןם, דהצמצומים שבסדר ההשתל' אופןם בבחי' מיעוט, ואופן הצמצום הראשון הוא בדרך סילוק⁹⁴, והיינו שהאור שאחר הצמצום הרי אינו כמהות אור הראשון, ואם כי אינו אור אחר ח"ו, דהלא גילוי הקו הוא מהקירוב דאוא"ס, דזהו מה שאי' בע"ח⁹⁵ שחזר והאיר, וכשהוא אומר חזר והאיר, הרי שחזר אור הראשון, אלא שבא ע"י הצמצום, והמשל בזה ידוע⁹⁶, כמו הרב שהוא צריך להשפיע שכל לתלמידו, הנה בהיות כי הרב שכלו למעלה הרבה יותר משכלו של המקבל, ע"כ צריך הרב לסלק ולהעלים כל אור שכלו, כאלו לא השכיל שכל מעולם, ואחר הצמצום הזה הנה בכדי להמציא שכל השייך אל התלמיד חוזר ובא לכלל שכל, והיינו שבא על שכלו הקדום, וממציא נקודת ענין אשר ההשכלה ההיא ישפיע אל תלמידו ואמנם, בכדי שתהי' בערך להתקבל אל התלמיד הרי מצמצמה ומרחיבה ואח"כ ממשיכה ומצמצמה⁹⁷ וכו', שהם הסדר דד' אותיות הוי' כנודע⁹⁸, צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות, ואז הוא בערך להתקבל אל התלמיד, ומקשינן בזה דמאחר שאחר הרב צמצם וסילק כל אור שכלו הוא חוזר וממשיך אור השכל, והיינו שבא על השכל הקדום א"כ מהו תועלת הצמצום, דאם חוזר ובא אל אור שכל הקדום, מה הועיל הצמצום בזה שסילק תחלה אור שכל הקדום כו', ומתריצין, כי הצמצום פועל ב' דברים, הא', שנתגלה החיצוניות מן

(93) ראה המשך תרס"ו ע' ה ואילך. ובכ"מ.

(94) ראה עין חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. שם סוף ענף ג. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם. לקו"ת הוספות לויקרא ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח (נא, ג). סה"מ תשב"ב ע' 28 ואילך. ובכ"מ.

(95) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. וראה סה"מ תרס"א ע' קטו ואילך. המשך תער"ב פשי"ד.

(96) ראה המשך תער"ב שם. סה"מ עטר"ת ע' שסג.

(97) ומצמצמה: אוצ"ל: ומרחיבה.

(98) ראה לקו"ת בשלח א, א. סה"מ תרנ"ו ס"ע רנ ואילך. תרע"ח ע' ב ואילך.

הפנימי, דקודם הצמצום הרי היו שניהם מעורבים כא, וע"י הצמצום מתגלה החיצוניות, דזהו כללות האור השייך אל המקבל. והב' הוא שע"י הצמצום הנה כללות האור מרחף על מוחו, והיינו, דאחר שחוזר ובא אל השכל הקדום, הרי עם היות דמה שנגלה עתה הוא רק חיצוניות האור בלבד, אבל כללות [האור] מרחף על מוחו כו', וככל המשל הזה יובן בענין הצמצום, דהצמצום גורם שיתגלה החיצוניות מן הפנימיות, וכן גילוי כללות האור בבחי' מקיף (היינו עצם האור מה שלמעלה מהאור שהי' ממלא מקום החלל כו'⁹⁹), וזהו מה שחזר והאיר כו' אבל מ"מ גם זה מובן דהאור שבא בגילוי הקו אינו כמהות אור הראשון שהרי אור זה בא ע"י הצמצום דוקא, אשר מהאי טעמא הנה כללות המשכת הקו נק' בשם מזל, וכמא' הזהר¹⁰⁰ האי חוטא יקרא קדישא כו' אקרי מזל, שהוא בדוגמת מזלות ושערות, עד שהמשכת הקו הוא יש מאין¹⁰¹, ונת"ל דהקו הוא שרש האוה"כ, ומודד מדידת האורות והכלים.

ומשו"ז הנה ההמשכות דסדר ההשתל' הם ג"כ אינם בבחי' ערך ממש, דמה שנמשך מהעליון אל התחתון, אין זה מהות העליון שנמשך אל התחתון, אלא רק שהוא חיצוניות העליון¹⁰², דחיצוניות שבעליון כמו שהוא בעליון עצמו אינו ממהותו כלל, והוא רק מה שמהות התחתון כלול בהעליון, וכמבואר בפרד"ס¹⁰³ דכל ספירה כלולה מ' ספירות בפרטי' שהם ג' מדרי' כללי', הא' מדרי' עצמה, היינו מהותה העצמי, הב' מה שכלולה בה ספירה שלמטה, והג' מה שהיא מאצילה את הספירה שלמטה. הרי מה שנמשך אל המדרי' התחתונה אינה ממהות מדרי' העליונה, אלא שהוא רק מהות מדרי' התחתונה כמו שהיא כלולה במדרי' העליונה, דכן הוא במדרי' המשתלשלות זמ"ז בסדר והדרגה, הנה אין זה שמהות מדרי' העליונה נמשכת לתחתונה, כ"א החיצוניות שבה, והיא מהותה של המדריגה התחתונה, וז"ע השתל' עו"ע, וכמו שכל ומדות¹⁰⁴ הרי אין מהות המוחין נמשכים אל המדות ורק מדות שבשכל שנמשכים להיות מוחין אל המדות, ועם היות דמדות שבשכל ה"ה עומדים בפרצוף המוחין הם רק החיצוניות שבו, שהם מהות אחר, דהלא הם מהות מדות ואינם מהות מוחין כלל ועם היות דמהאי טעמא אינו בבחי' התחדשות כ"א גילוי ההעלם ומ"מ אין זה ממהות המוחין, דמדות הם מהות אחר ממהות המוחין, ובינה אינה ממהות החכ', והעדד

(99) ראה עץ חיים שם ענף ב.

(100) ח"ג קלד, א (אד"ר).

(101) בסה"מ עטרות שבעה ערה 1: כמ"ש בלק"ת בד"ה תקעו הב' [דרושים לר"ה נה, א. וראה סה"מ

תרנ"ב ע' פג. המשך תער"ב ח"ב ע' תרנד].

(102) ראה תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, א). לקו"ת שלח מא, ד. ובכ"מ.

(103) ראה פרדס שער ה (שער סדר האצילות) פ"ה. וראה גם סה"מ אע"ר ע' צ.

(104) ראה המשך תער"ב פט"ל. ועוד.

ההתחדשות הוא רק לפי שהם היו כלולים תחלה בהמדרי' העליונה, דלהיות שהמדות כלולים כבר במוחין והבינה כלולה כבר בהחכמה ע"כ ההתגלות שלהם אינו בבחי' התחדשות ממש ורק שהוא גילוי ההעלם, אבל עצם הדבר הוא בבחי' התחדשות שה"ה מהות אחר, עד שבאמת הנה זה מה שהכחות כלולים זא"ז הוא ענין נפלא, דהכחות שהם מהותים נבדלים, איך מהות אחד כולל עוד מהות זולתו, וכמו המוחין שכוללים המדות, והיותר נפלא שבזה הוא, שגילוי מהות השני יהי ע"י מהות אחר נבדל ממנו, אמנם הענין מובן, להיות הכחות כמו שהם עומדים בנפש ה"ה כלולים בהתאחדות, ולכן גם בכחות הגלויים ה"ה כלולים זא"ז, אמנם להיותם כלולים זא"ז הנה הכח התחתון ה"ה נמצא כלול מהותו בכח העליון ממנו, וההתגלות אינו בהתחדשות ממש, להיותו שהי' כלול תחלה, אבל האם בגלל זאת שההתגלות אינו התחדשות הנה גם התהוותו אינו התחדשות, דאין זה סותר כלל, דלהיות כלול במהותו בהמדרי' העליונה, לכן ההתגלות אינו בבחי' התחדשות ממש, כ"א בגילוי ההעלם, דמה שהי' כלול תחלה התגלה עתה, אבל עצם התהוותו הוא בהתחדשות שלא הי' כלל תחלה, והוא מתחדש ממש, והנה בכל עולם ועולם יש הע"ס של העולם והעולם עצמו, דכן הוא גם באצי', דאצי' הוא ג"כ עולם¹⁰⁵, ויש בו היכלות ופרסאות, ואי' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי¹⁰⁶ דהיכלות דאצי' נבראו מאין ליש, הרי שהם בבחי' התחדשות, והע"ס דאצי' עם שהם אלקות ממש, אבל הם משתלשלים זמ"ז, וא"כ ה"ז התחדשות, וטעם וסבת הדבר הוא, להיות כללות האור הזה כמו שהוא בא מן העצמות אינו בבחי' ערך כ"א בבחי' התחדשות, וזהו המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, דמע"ב דבי"ע הם בבחי' התחדשות הן בעצם התהוותם שהם בבחי' מציאות שזה בהתחדשות, והן גם בחיות ואור הנבראים שבא בהשתל' שהוא ג"כ בבחי' התחדשות, דהשתל' המדרי' זמ"ז אינו בבחי' ערך כלל, אשר כן הוא גם בכללות האור דממכ"ע שהוא בבחי' התחדשות, וכללות העולמות דממכ"ע הם עלמין דאתגלין שזהו גופא ההתחדשות, ואומר ע"ז המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, דמע"ב, התהוות העולמות באופן וסדר הזה שהוא בהתחדשות, הוא מטובו וחסדו ית', דטבע הטוב להטיב¹⁰⁷, להיות גם בעולמות שלמטה גילוי אור אלקי ממש, שזהו ע"י התהוות העולמות באופן וסדר הזה דבחי' התחדשות, דלולי הצמצום וההמשכה בהתחדש', לא הי' ביכולת העולמות והכלים לקבל האור והגילוי, ודוקא עי"ז שהתהוות העולמות הוא ע"י הצמצום, והעיקר שההמשכה הוא בבחי' התחדשות, הנה גם בעולמות וכלים מאיר גילוי אור אלקי, וזהו המחדש בטובו, שההתחדשות הוא מדת טובו וחסדו ית' להיות גילוי אלקות גם בעולמות התחתונים.

(105) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקפא ואילך.

(106) ס"ב (קל, א).

(107) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' ה. וש"נ.

אָדוֹן הנפלאות, והנה נפלאות הוא בחי' סוכ"ע. דבאור הסוכב אין סדר והדרגה¹⁰⁸, להיות דע"ס דעיגולים אינם משתלשלים זמ"ז¹⁰⁸, ולזאת אין בהם קדימה ואיחור, אלא כולם נמשכים מעצמות אוא"ס ב"ה, והדוגמא מזה בכחות הנפש¹⁰⁹, הוא ההפרש שבין כחות הגלויים וכחות הנעלמים, דההפרש ביניהם, דכחות הגלויים משתלשלי' זמ"ז, ולזאת יש בהם קדימה ואיחור, דמאחר שהם משתלשלים זמ"ז, ולזאת גם ההמשכה הוא בסדר והדרגה, דרך חיצוני' שבעליון, דבעליון גופא הוא רק כמהות אחר כנ"ל זהו מה שנמשך אל התחתון, אבל כחות הנעלמים אינם משתלשלים זמ"ז, ואין בהם קדימה ואיחור, ולכן יכול להיות גילוי הכחות כולם כאחד, ועוד זאת משתנים הם מכחות הגלויים, שיש בהם הפרש באופן התוקף, דישנם שהם בתוקף וישנם שהם בחלישות ומיעוט, אבל כחות הנעלמים להיות כולם נמשכים מן הנפש, הרי כולם בתוקף גדול, דכמו"כ הוא בסוכ"ע שאין בו סדר והדרגה, להיות שכולם נמשכים מבחי' העצמות בבחי' תוקף אור העצמות, וגם זאת מה שהשתל' הכתרים זמ"ז¹¹⁰, הרי יש השתל' בכתרים, ומ"מ ה"ז ג"כ רק המשכה ממהות למהות בלבד, דלהיות שכללות אור הסוכ"ע שאינו בא ע"י הצמצום כ"כ והוא גילוי אוא"ס שלפה"צ, לזאת הנה גם ההמשכה מה שנמשך הוא ממהות למהות, ולזאת סוכ"ע אינו בא בהתלבשות בעולמות והוא בבחי' מקיף על העולמות בלבד, והנה יש ג"כ עולמות שנתהוו מאור הסוכ"ע שהם העולמות הנק' בשם פלא, וכמאמר¹¹¹ בגולגלתא יתבין תריסר אלפיין עלמין, והם עלמין סתימין דלא אתגליין, וכשם שהאור דסוכ"ע הוא אור הסתום והנעלם שאין בו סדר והדרגה, כמו"כ העולמות שמתהווים ממנו הם ג"כ בחי' עלמין סתומים ונעלמים, ועש"ז נק' פלאות שהם עולמות, ומ"מ הם בבחי' פלא, ומ"ש אדון הנפלאות הוא ע"ד עושה פלא¹¹⁰, דגם שבחי' פלא הוא כמו עשי' לגבי' ית', שגם זה הוא באין ערוך לגבי' העצמות, דסוכ"ע עם שהוא אור הסתום ונעלם, וככ"ז הוא אור וגילוי מן העצמות בלבד, והוא עכ"פ סוכב ומקיף על העולמות, ולזאת נק' בשם פלא, וכמ"ש¹¹² כי יפלא ממך דבר, דענין הפלא הוא דכאשר שייך איזה מושג עכ"פ, היינו במקצת ואפס קצה הדבר, דדבר שהוא מכוסה לגמרי שאינו יודע אותו כל עיקר הרי אינו שייך לומר שהדבר נפלא ממנו, דמאחר שאינו יודע אותו כלל, איך שייך לומר שהוא נפלא אצלו, והוא רק בדבר שידע אותו במקצת אז שייך לומר בזה שהוא נפלא ממנו שאינו יודע אותו על

(108) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רכו ואילך. המשך תער"ב פ"פ.

(109) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רפו ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקפא. ועוד.

(110) ראה לקו"ת קרח נב, ג. סה"מ תרמ"ג ע' קטו. תרנ"ט ס"ע יד ואילך. תרס"ה ע' רס ואילך.

המשך תער"ב פע"ט פ. פקפ"ז. פש"מ.

(111) זח"ג קכח, ב. וראה סה"מ תש"ג שבהערה 1.

(112) פ' שופטים יז, ח.

בוריו לעומקו ותכליתו, וכמו אחכמה והיא רחוקה ממני¹¹³, דלאחר ששייך לומר אחכמה שהוא משכיל ומתחכם בו ורק שהוא רחוק ממני, שנפלא ממנו עומק הדבר ותכליתו וכמו סודות התורה נק' בשם נפלאות¹¹⁴ להיות שאינה באה בהשגה גמורה כמו גליא שבתורה שהיא השגה גמורה ממש, אבל פנימיות התורה נק' בשם פלאות, שאינו יודע אותם לעומקם ולאמתתם, אבל מ"מ הוא בערך השגה שיודע במקצת עכ"פ ויכול להיות שיבוא בגילוי כמו הרשב"י וחבריו שגילו פנימיות התורה,

אבל עצמות א"ס ב"ה אינו שייך בזה שום השגה כלל, וכמא¹¹⁵ לית מח' תב"כ¹¹⁶, דלית מחשבת משיג הי' איזה שיהי, שיהי ביכולתו להשיג את העצמות, שהוא למעלה מהשגה, וכמא' האד"ר¹¹⁷ תלת רישין אינון מו"ס וגולגלתא ורדל"א, הנה מו"ס נק' פלא, ומ"מ הרי אינו מופלא לגמרי, שהרי הוא מקור האו"פ, שהוא מקור החכ' שיש בה השגה במקצת עכ"פ, ויכול לבוא לידי השגה, וכן גולגלתא הוא בחי' סוכ"ע שנק' ג"כ בשם פלא, ומ"מ אינו מופלא מגדר העולמות, שהרי שייך בזה ענין הידיעה, והוא הידיעה בדרך שלילה, ידיעת השלילה הוא ג"כ ידיעה¹¹⁸, ובפרט שיודעים מזה הפלאות או"ס איך שהוא ית' מופלא לגמרי מגדר העולמות, דגם ידיעה זאת באה בהשגה, אבל רדל"א הוא רישא דלא ידע ולא אתיידע¹¹⁹, דלא ידע שאינו מהות ידוע בעצמו, ובמילא הנה לא יתיידע, אינו שייך בזה שום ידיעה והשגה כלל, שהוא מוסתר נעלם נפלא ומכוסה, דלית מחתב"כ, והוא נעלם מכל ידיעה באיזה אופן שיהי, וזהו נורא תהלות שיראים להללו, דענין ההילול ושבח שייך במקום ודבר המושג במקצת עכ"פ, דכאשר משיגים אפס קצה הדבר הנה אפשר להלל ולשבח את המקצת הזה הידוע, אבל עצמות או"ס ב"ה שאינו בגדר השגה וידיעה כלל, אינו נופל ענין ההילול והשבח שיראים להללו.

וזהו קישור וחיבור ג' הענינים, דנורא תהלות, אדון הנפלאות, המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, דהמחדש בטובו הוא אור הממכ"ע, ובחי' העולמות שנבראו ונתהוו שהם עלמין דאתגליין, שהם בבחי' התחדשות, אדון הנפלאות הוא אור

(113) קהלת ז, כג.

(114) ראה גם הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות (ד"ה אחר כך ראה להסתפק). מאמרי אדמו"ר האמצעי פסח ע' רסט. המשך תערוב ח"ב ע' תקלו. ובכ"מ.

(115) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(116) = תפיסא בכ כלל.

(117) ראה אדרא זוטא בזהר ח"ג רפח, א. וראה סה"מ תש"ג שבהערה 1.

(118) ראה לקו"ת פקודי ו, ג ואילך.

(119) ראה אדרא זוטא שם, ריש ע"ב. שער מאמרי רשב"י לזח"ב (ספרא דצניעותא) קעו, ב (ריש

הסוכ"ע ומזה ג"כ נתהוו עולמות, אמנם העולמות הם לפ"ע האור, דכשם שהאור הוא סתום ונעלם כמור"כ העולמות הם ג"כ עלמין סתימין דלא אתגליין, וכ"ז הוא כמו עש"י לגבי העצמות שהוא נורא תהלות שיראים להללו, להיותו למעלה מגדר ההשגה לגמרי, ומלמעלה למטה הנה מעצמות א"ס שהוא נורא תהלות נמשך האור דסוכ"ע שהוא אור העצמות, דהכל נמשך מן העצמות. דזהו מה דכתי'¹⁰ נורא תהלות עושה פלא, דבחי' נורא שהוא הממוצע בין העצמות והגילויים, הוא אדון ועושה נפלאות בחי' סוכ"ע, וממנו הוא שנמשך להיות המחדש בטובו כו' מע"ב, אור הממכ"ע, שבא ע"י הצמצום מבחי' סוכ"ע.

והנה המשכת עצמות אוא"ס הוא ע"י התורה, דבתורה כתי'⁶³ אנכי ה' אלקיך, דלהיות אלקיך אלקה שלך¹²⁰, שיהי' ביכולת נש"י להמשיך בחי' אנכי הוי', שבהוי' דסדר ההשתל' יהי' גילוי בחי' אנכי מהותו ועצמותו ית', אנכי מי שאנכי¹²¹, שלמע' משום שם, ונק' אנכי, הנה המשכה זו הוא ע"י התורה, דכתי'¹²² והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, ואמרז"ל¹²³ בד"ת הכתוב מדבר, דלהיות אנכי מהותו ועצמותו ית' מצוך, בבחי' צוותא וחיבור¹²⁴ ממש היום בגילוי ממש, שזהו המשכת העצמות ממש, הנה המשכה זו הוא ע"י התורה, דתורה דוקא בכחה להמשיך בחי' המשכה עצמי', וכנוסח שאנו אומרים¹²⁵ כי באור פניך נתת לנו כו' תורת חיים, דתורה שהיא חיים, נתת לנו, נש"י, שנתנה לנש"י למטה דוקא, שזהו"ע הנתנה, שניתנה למטה, והיא תורת חיים, שבה נראה ונגלה החיים העצמי' דחיי החיים, להיות כי באור פניך, שהוא הוא האור פנימי ועצמי דפנימי' ועצמות דא"ס ב"ה. וזהו שעל התורה אומר¹²⁶ כאשר יאמר משל הקדמוני, דתורה הוא משל המגלה עצמות א"ס קדמונו ש"ע¹²⁷, ומקדם אשר לא נעשה¹²⁸, שהוא המשכה מבחי' קדם א"ס קדמונו, אשר לא נעשה, שהוא בחי' נורא תהלות העושה פלא, דתורה ממשכת את העצמות, וכמ"ש¹²⁹ וצדקה תהי' לנו כי נשמר לעשות

(120) ראה לקו"ת ר"פ ראה (ית, א. שם, ג).

(121) ראה תניא מהדו"ק ספמ"ט. וראה לקו"ת להאריז"ל תולדות כו, יט בשם הזהר. ראב"ע תולדות

שם.

(122) ואתחנן ו, ו.

(123) ספרי ורש"י עה"פ. יומא יט, ב וברש"י שם ד"ה במ (הב). שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקנ"ו

סט"ו. הלי' תלמוד תורה פ"ג ס"ב.

(124) לקו"ת בחוקותי מה, ג. מו, ב. סה"מ תרצ"ב ע' עח ואילך. תרח"ץ ע' נב. ושנ"א אגרות קודש

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"י ע' שסט (הועתק ב"היום יום" ח חשוך). ובכ"מ.

(125) ברכת "שים שלום" שבתפלת העמידה.

(126) שמואל"א כד, יד. רש"י: משפטים כא, יג; מכות י, ב. – נתבאר בתו"א מגילת אסתר צח, ב

ואילך.

(127) = של עולם (ע"פ לשון חז"ל בב"ר פל"ח, ז).

(128) ע"פ ישע"י מו, י.

(129) ואתחנן ו, כה.

את כל המצוה הזאת, וכאשר הצדקות האלו הם ע"פ משפט התורה, הנה משפט וצדקה הלא הם השומרים את דרך הוי' ¹³⁰, דבדרך הוי' יש בזה ב' פירושים ¹³¹, הא', לעשות דרך ומבוא לשם הוי' בעולם ¹³², להיות הגילוי בעולם ממש והוא יחוד הוי' ואלקים, דכתי' ¹³³ בראשית ברא אלקים, דההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים, וכל העולמות מהצמצום הראשון עד התהוות עוה"ז הגשמי הכל הוא ע"י שם אלקי' המצמצם ומגביל, הנה זאת הוא העבודה ליחד שם הוי' בשם אלקים, לעשות דרך ומבוא לגילוי שם הוי' בעולם, שזהו ע"י התורה ומצות דוקא שהם ארחות הוי' ¹³⁴, אמנם בכדי שיהי' התחברות הוי' ואלקים, הנה כל התחברות והתכללות הוא ע"י מדרי' גבוה יותר הכולל אותם יחד, וזהו שהוא ע"י המשכה עצמיית כו'. והב', לעשות דרך לשם הוי', שיהי' שם הוי', דעצמות א"ס הוא קדוש ומובדל, ושיהי' שם הוי', שיהי' ענין ההתהוות. הוא דוקא ע"י המשכה עצמי', שגם זה הוא ע"י תומ"צ שהם הממשיכים את העצמות להיות דרך ומבוא לשם הוי' דזהו המשכת התורה והמצות שנתנו במ"ת להיות המשכת וגילוי העצמו' למטה מטה ממש ובכדי שיהי' גילוי זה דהמשכת העצמות ע"י התורה, הנה ההכנה לזה הוא ע"י קי"ס, דהנה קי"ס הוא שהלכו ישראל בים ביבשה ¹³⁵, והענין בזה הוא ¹³⁶, דהנה כל מה שיש ביבשה יש בים ¹³⁷, וברואים שבים מהותם מים, ומובלעים במי הים, ומי הים מובלע בהם ומכסה עליהם, וזהו מקום חיותם, דדגים הפורשים מן הים מיד מתים ¹³⁸, והדוגמא מזה למעלה ¹³⁶, דעלמא דאתכסיא הוא שמאיר גילוי או"א"ס, והנבראים דעדאת"כ בטלים ומיוחדים במקורם, שזהו מקום חיותם וזהו כל מציאותם, וברואים שביבשה מקורם מן הארץ, וגם זה כל חיותם, ומ"מ הנה הם מציאות לעצמם, דזהו ההתחדשות דברואים שביבשה לגבי ברואים שבים, דברואים שבים א"א להיות בלי מקורם אף רגע וכן הוא בהרגשתם, וברואים שביבשה אף הם חיים רק ממקורם, אמנם יכולים להיות בכחי' מציאות לעצמם, וגם זה הוא בהרגשתן שהם מציאות לעצמן, שזהו ב' המדרי' אדון הנפלאות, והמחדש בטובו כו' מע"ב, דמע"ב הם בחי' עדאת"ג ברואים שביבשה שהם באמת ג"כ בכחי' התחדשות, וא"כ הרי כל מתחדש הרי עיקר הוא כח

(130) וירא יח, יט: ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט.

(131) ראה אוה"ת שה"ש ע' תרפב.

(132) ראה תו"א בשלח שבהערה 1 (סג, ב).

(133) בראשית א, א.

(134) תהלים כה, י. וראה סה"מ תער"ב ע' א ואילך. תרפ"ט ע' ו ואילך. תרצ"א ע' ט ואילך.

(135) בשלח יד, כב. ועוד.

(136) ראה לקו"ת צו יד, ב ואילך. שער האמונה פנ"ב (פד, א ואילך). סה"מ תרע"ח ע' רנד ואילך.

(137) תרצ"ב ע' רב. תרע"ג ע' קפח ואילך. ועוד.

(138) חולין קכז, א. ירושלמי שבת פ"ד ה"א.

(139) ראה ע"ז ג, סע"ב. חולין שם. וראה ברכות סא, ב.

המחדש, ולעצמו אינו מציאות כלל, דכן הוא באמת בברואים שביבשה דעדאת"ג, שהעיקר הוא האור והחיות האלקי שבכל עולם נברא ונמצא, וכמ"ש¹³⁹ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, דדבר הוי' עומד תמיד בשמים להוותו ולהחיותו מאין ליש, דכל קיום מציאות היש הוא רק האין המחי' אותו, אמנם בהכרח לצורך קיומו שיהי' האין מסתתר מהיש, אבל בהרגשת ברואים שביבשה הוא שמרגישים מציאות עצמן, משא"כ ברואים שבים, והוא עדאת"כ, שזהו נפלאות, שהם בכחי' פלא, מה שמכוסה ונעלם, הנה קי"ס הוא שיהי' התחברות ב' המדר' דאותו האור והגילוי, כמו שהוא בעדאת"כ יהי' בעדאת"ג. וזהו ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם¹⁴⁰, דעולם הוא עדאת"כ ועד העולם עדאת"ג¹⁴¹, שע"י גילוי שם הוי', שזהו ברוך הוי', אז הנה הוא ההמשכה מעדאת"כ לעדאת"ג, ובקי"ס הי' עוד במדר' גבוה יותר, והוא מה שהים עצמו נעשה יבשה, דכתי'¹⁴² הפך ים ליבשה, שעדאת"כ נעשה בחי' עדאת"ג¹³⁶, והנה בכדי שיהי' התחברות כזאת הוא ע"י המשכה עצמי' דוקא, וזהו ויולך ה' את הים ברוח קדים², שזהו המשכה עצמי' מעצמות א"ס קדמונו של עולם¹⁴³, וזה הי' הכנה למ"ת בכדי שיהי' ביכולת נש"י ע"י התעסקותם בתורה להמשיך בחי' עצמות א"ס וכנ"ל, הנה ההכנה לזה הי' בקי"ס תחלה, דהנה כל ההמשכות שהם בקביעות בנש"י הנה תחלה צ"ל הגילוי מזה ומעין זה ממש בגילוי מלמעלה, דהנה זה שנש"י ע"י העסק בתומ"צ למטה בהלבשה בגוף ונה"ט יוכלו להמשיך בחי' העצמות ממש, הנה הי' צ"ל תחלה גילוי זה לפי שעה, שזהו"ע הקדמת קי"ס למ"ת. והנה בזה יובן מה שקי"ס הי' בזכותו של יעקב. דהנה כתי'¹⁴⁴ ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולויו וערמונו ויפצל בהם פצלות לבנות מחשוף הלבן אשר על המקלות, ואי' בזהר¹⁴⁵ דעבודת יעקב הוא לפעול ההתכללות דחו"ג ע"י גילוי אור עליון דכתי', וזהו ויקח לו יעקב מקל לבנה, דלבנה הוא בחי' חסד, לח הנה הלחלוחית הוא ממי החסדים העליונים, לוז וערמונו שהם עצים אדומים המורים על הגבורות¹⁴⁶, ויפצל בהם פצלות לבנות שהוא ההט"י אל החסד¹⁴⁶, דמדתו של יעקב הוא מדת התפארת¹⁴⁷, שהוא הרחמים, שנותן מקום למדה"ד, ומ"מ צריכים לרחם עליו, דחו"ג הם הפכים זמ"ז, ואין א'

(139) תהלים קיט, פט. וראה מקומות שצויינו בהערה 88.

(140) תהלים קו, מח. דברי הימים א טז, לו.

(141) ראה זר ח"א קנג, ב. קנה, ב. לקו"ת פ' ראה יט, ב. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תיח ואילך.

(142) תהלים סו, ו.

(143) ראה לקו"ת צו שם (יד, ג ואילך). שער האמונה לאדמו"ר האמצעי פמ"ה (עד, א). פס"ו (קב,

סע"א ואילך). אוה"ת בשלח ע' תצד.

(144) ויצא ל, לו.

(145) ח"א קסא, ב. וראה אוה"ת ויצא רכא, א ואילך.

(146) ראה אור החמה לזוהר שם.

(147) ראה חז"א קנו, ב (סתרי תורה). ח"ג שב, א. פרדס שער כב (שער ערכי הכינויים) פ"ד.

נותן מקום לזולתו, אבל מדת הרחמים נותן מקום גם למדה"ד, ומ"מ צריכים לרחם עליו, מחשוף הלבן הוא המשכת לובן העליון, וכמו שאמר רבינו הזקן ז"ל¹⁴⁸ דראשית השאלה של יעקב בהלכו לברר צאן לבן היתה בפגשו בהרועים, הידעתם את לבן¹⁴⁹, הידעתם את מי שהוא מלבין עוונותיהם של ישראל¹⁵⁰, הכוונה אם הם מתחברים עם אור הכתר, ויאמרו ידענו¹⁴⁹, ואח"כ ורחל¹⁵¹ באה עם הצאן, דזאת הוא עבודת יעקב להמשיך בחי' מחשוף הלבן שהוא גילוי אור העליון דכתר, והוא הנתינת מקום שיהי' אפשר לעורר רחמים רבים עליו, וזהו מה שת"ת עולה עד הכתר¹⁵², פנימיות הכתר דוקא¹⁵³, שהוא פנימי ועצמו' א"ס ב"ה, דחיצוניות הכתר משם הוא התחלקות חו"ג, דחיצוניות הכתר הוא ראש ומקור לנאצלים¹⁵⁴, והוא ההמשכה שבסדר ההשתל', אבל ת"ת שכולל חו"ג, הנה המשכתו הוא מפנימיות הכתר, וזאת הוא עבודתו של יעקב במחשוף הלבן, להמשיך בחי' לובן העליון עד למטה מטה, וזהו שנק' בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה¹⁵⁵, ואי' בזהר¹⁵⁶ מן הקצה, מקצה השמים¹⁵⁷ דלעילא, שהוא פנימי ועצמי' א"ס ב"ה, מה שלמעלה כבי' מהאוא"ס ב"ה שהי' ממלא מקום החלל, עד קצה התחתון, למטה מטה, וזהו ברוח קדים דא רוחא דיעקב, שהוא הממשיך בחי' המשכת עצמות א"ס, וזהו שקי"ס היתה בזכותו של יעקב, דקי"ס הוא שעדאת"כ יהי' בגילוי כמו עדאת"ג ממש שזה ברוח קדים, א"ס קדמונו ש"ע הנה זהו בזכותו של יעקב, דהוא הוא המשכת יעקב מקל דיעקב העושה ההתכללו' דחו"ג שזהו ע"י המשכת העצמות דוקא, וזהו דבמקל דיעקב שהוא במקלי עברתי, הנה בו נא' מי כמוכה באלים הוי', דאלים הוא שם אלקים, שזהו מקור ההתהוות דעולמות כנ"ל, הנה מי כמוכה

148) ראה גם בשם אדמו"ר הזקן בסה"מ תרפ"ז ע' סו. וראה סה"מ תרפ"א שבהערה 1: כמבואר בדרוש עפ"ז (בס' שהי' נק' הנקנה*). וישאל להרועים, שהם ג' המוחין, הידעתם את לבן כנ"ל, האם הם מתחברים, האם שלום לו, ואם יש לו התחברות עם הג"ר, ויאמרו ידענו, והראי' כי רחל באה עם הצאן.

149) ויצא כט, ה.

150) ראה ב"ר פ"ע, י.

151) שם, ו.

152) ראה זח"ב קעה, א (הובא בלקו"ת שה"ש מז, ד). שיערי אורה להר"י גיקטליא שער ה (סה, ב).

מאמרי אדמו"ר הזקן פרושיות ח"ב ע' תרמה בשם הע"ח. הקצרים ע' תקעט. ע' רלב.

153) תורת חיים נח סה, ב. אוה"ת פינחס ע' א'קכו. המשך תערי"ב פקי"ד.

154) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.

155) ע"פ תרומה כו, כת. ויקהל לו, לג. וראה לקו"ת שה"ש יג, סע"א ואילך.

156) ראה זח"ב קעה, ב. אוה"ת ויחי שצה, א. סה"מ תרמ"א ע' תקנת.

157) ע"פ ואתחנן ד, לב. וראה זח"ב ריא, א.

* בוך הנקרא "ספר הנקנה" מוכר בכ"מ – ראה סה"מ תרס"א ע' רג. תרס"ט ע' רכה"רכו. אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"ד ע' עח (ושם): "בוך הנקנה .. הבוך הזה הוא מצורף מג' ביכרות".

באלים הוי', להיות יחוד הוי' באלקים, דאלקים הוא התלבשות כח הפועל בהנפעל, שזהו ברא¹³³, יהי גילוי שם הוי', שיהי נרגש בחי' נבראו¹⁵⁸, כמו שהוא בדרך ממילא¹⁵⁹, דהתחברות זאת הוא ע"י המשכת העצמות, וכנ"ל בפ"י הא' דדרך הוי'. והנה השם מכב"י (שהוא כ"י ב"מ מתי' במקלי) יוצא גם מפסוק ברוך כבוד ה' ממקומו¹⁶⁰, דברוך כבוד הוי', המשכת שם הוי' להיות שם הוי', וכנ"ל בהפ"י הב' דדרך הוי' הוא שממקומו, שיהי ממקורו ושרשו העצמי, דפי' ממקומו ע"ד ממקומו הוא מוכרע¹⁶¹, משרשו ומקורו, שהוא ע"י המשכת העצמות דוקא, לישועתך קויתי הוי', הוא ע"ד נושע בהוי'¹⁶², דעם ישראל, הנה ישועתו הוא בשם הוי' דוקא, דהנה בקי"ס ה' ב' פעולות הפכים דנגוף ורפוא¹⁶³, הנה לישועתך קויתי הוי', שזהו עם נושע בהוי', וגם זאת כי הנה מי כמוכה באלים הוי', ואף שהוא יחוד הוי' באלקים, ומ"מ הלא אמרז"ל¹⁶⁴ מי כמוכה באלמים הוי', דגוים מרקדים בהיכלו והוא שותק¹⁶⁵, דלמה יאמרו הגוים אי' אלקיהם¹⁶⁶, הלא אח עשו כו'¹⁶⁷, שיש גם להסט"א איזה יניקה, אמנם כ"ז הוא בחיצוניות האור, אבל בפנימיות, הנה ואוהב את יעקב¹⁶⁷, שעיקר האהבה וההמשכה הוא לנש"י דוקא¹⁶⁸, וזהו לישועתך קויתי הוי', דקויתי הוא מל' קוים, דכאשר ממשיכים בחי' העצמות להיות הוי', אז הוא ישועתך, ישועה עצמי, דבישועה העצמי, הנה כל מה שעושה המנגד לרעה, נהפך להיות ישועה, והוא שהישועה באה גם מפעולת המנגד ורשתו, וזהו לישועתך קויתי הוי', שיהי גילוי שם הוי' בעולם, והיינו שבהטבע דעולם יראה הלמעלה מדרך הטבע, והיינו כמ"ש¹⁶⁹ ונפלינו אני ועמך כו', דכל הרדיפות של אויבי הוי', שמונעים ומעכבים מלגלות את האור האלקי ע"י עסק התורה ועבודה, יהפכו לישועה ולברכה בדרך מלמעלה מן הטבע, בגילוי אור הנראה והנגלה ממש בתורה מאירה בנר מצוה⁴⁷.

(158) תהלים קמח, ה.

(159) ראה תו"א מגילת אסתר צו, ג. לקר"ת שה"ש יד, ג ואילך. סה"מ תרמ"א ע' עז. ובכ"מ.

(160) יחזקאל ג, יב.

(161) ראה שבועות ז, ב. סהמ"צ להצ"צ קעח, ב.

(162) ברכה לג, כט.

(163) ע"פ ישע"י יט, כב. זח"ב לו, א. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' קיא ואילך. תורת חיים

בא פז, א ואילך. אוה"ת בא ח"ז ע' בתרלג. ח"ח ע' בתתקמד ואילך. סה"מ תרמ"ד ע' שלב ואילך.

תרע"ח ע' רלט. תש"ו ע' 70 ואילך.

(164) ראה גיטין טו, ב. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' שנו. ענינים ח"ב ע' תקפח.

(165) ראה יומא סט, ב. ילקוט שמעוני נחמי' רמז תתרעא.

(166) תהלים עט, י.

(167) מלאכי א, ב.

(168) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים ח"א ס"ע קיא ואילך. סה"מ תרמ"ד ע' שס. תרמ"ח ע' קסה.

תרנ"א ע' פו. תרנ"ד ע' רחצ. תרנ"ט ע' רנו ואילך.

(169) תשא לג, טז.

ובזה יובן מה שמקל דיעקב נק' במקלי, דלכאו' הי' לי' למימר כי במקל עברתי כו' ועתה הייתי כו', ומהו אומרו כי במקלי, שהוא מקל שלי המיוחד, והוא לפי דמקל דיעקב הרי ישנו בכל אחד ואחד מישראל בעבודה בנפש האדם, דמעשה אבות סימן לבנים¹⁷⁰. וביאור הענין הוא, דהנה כתי'¹⁷¹ וייצר ה"א את האדם, בתרין יודי"ן, שהם ב' יצרים ביצ"ט וביצה"ר¹⁷², והעבודה הוא לפעול התחברות היצ"ט והיצה"ר, דהיצה"ר יוכלל בהיצ"ט, דכתי'¹⁷³ ואהבת את ה"א בכל לבבך, בשני יצריך ביצ"ט ויצה"ר¹⁷⁴, שגם היצה"ר יבוא לכלל אהבה והמשכה להוי', וצ"ל איך ביכולת היצה"ר לבוא לאהבת הוי', הרי היצה"ר כל ענינו להסית ולהדיח את האדם מדרך הטוב והישר, ואף כי כוונתו לשמים, וכמא'¹⁷⁵ שטן ופנינה לש"ש נתכוונו, דפנימיות כוונתו הוא בכדי שלא ישמעו לו, כמובא בסש"ב¹⁷⁶ בשם הזהר¹⁷⁷ המשל דזונה עם בן המלך, אמנם¹⁷⁸ זהו רק בפנימיות כוונתו, וגם זה לפי שזהו עיקר ותכלית בריאתו בעולם (דשרשו בכוונת הצמצום כו') שהוא יסית את האדם והאדם לא ישמע לו, הנה זהו רק בפנימיות כוונתו, שהוא מוכרח בזה, אבל הוא לעצמו כוונתו וענינו כמו שהוא בחיצוניותו, להסית ולהדיח את האדם מקיום התומ"צ בפו"מ, ולכה"פ לפעול בו אשר מה שהוא עושה בקיום המצות יהי' בהרגשה ובפניית עצמו, ומקרר מאד בכל דבר מצוה וענין פנימי, להיות קיומו ע"ד מצות¹⁷⁹ אנשים מלומדה¹⁸⁰, והוא למצוא טעם בכל מצוה, אשר בזה כוונתו להדגיש כי המצות שהם מחוייבי השכל צריכים לקיימם, וג"ז מצד השכל, שזוהו"ע הקרירות של הנה"ב שמקרר מאד וגם הוא מסית ומדיח את האדם גם בדברים לא טובים, היינו בדברים האסורים, וכוונתו בזה להאשים את נפש העושה, וכמארז"ל (ב"ב דט"ז ע"א) במתניתא תנא יורד ומתעה עולה ומרגיז, ופרש"י יורד למטה ומתעה את הבריות לחטוא ועולה למעלה ומרגיז את חמת המלך. ובאמת הוא כוונתו רק להרע ולעשות לא טוב כו', וגם ענינו לנקום כו',

(170) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך יב, ו. יב, י. יד, א. תולדות כו, א. וישלח לב, ד. ס"פ ויחי. אוה"ת ר"פ לך.

(171) בראשית ב, ז.

(172) ברכות סא, ב. תיב"ע בראשית שם. וראה אוה"ת בראשית ח"ג תקכב, ב ואילך.

(173) ואתחנן ו, ה.

(174) ברכות נד, א במשנה. ספרי ופרש"י עה"פ.

(175) בבא בתרא טז, א.

(176) ספ"ט וספכ"ט.

(177) ח"ב קסג, א.

(178) ראה לקו"ת חוקת סא, סע"ד ואילך. האזינו עז, א. אוה"ת ויצא תתמה, ב. ד"ה ויחלוש תשכ"ה

(סו"מ תשכ"ה ע' פו ואילך).

(179) ישע"י כט, יג.

(180) ראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ.

שזהו מצד עצם מהותו, וא"כ איך ביכולתו לבוא לכלל אהבה להוי', אמנם היצה"ר הוא יצר, שהו"ע המדות והוא ציור הרע¹⁸¹, וכל מדה הלא בהכרח שיהי' לה שכל המחייב אותה, דבלא שכל א"א להיות שום מדה, ואין לה שום חיות, אשר ג"כ הוא בהמדות רעות דנה"ב שבא עפ"י השכל, ועם שעקרו הוא מדות¹⁸², אבל יש לו שכל ג"כ, דהלא לא ירצה דבר שאינו יודע אותו, או שאינו יודע טעם הדבר. וזהו הרוח שטות, דאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות¹⁸³, עם שהוא שטות, אבל לפי דעתו ושכלו של הנה"ב מחייב אותו השכל ההוא שתהי' מדה הלזאת, ומאחר שיש לו שכל, הרי אפשר גם להבין ענין אלקי. וזהו העבודה דנה"א להתבונן בענין אלקי שיהי' בענינים ושכלי' המוכנים גם להנה"ב¹⁸⁴, שהענין בזה שההתבוננות תהי' התבוננו' פרטי', עד שתבוא גם בלבושי השגה דשכל הטבעי, שע"י שכל הטבעי הנה גם הנה"ב יכול להבין ולהשיג זאת לאחר שיבין איזה הבנה באלקות, הרי יכול לבא לכלל אה' להוי' עכ"פ באיזה ציור, שתהי' האה' הזאת גם בתכלית הקטנות, וזהו ג"כ הקדמת ענין שתים לפני¹⁸⁵ שבכרכת ק"ש¹⁸⁶, דבכרכת ק"ש הוא ההתבוננות בכיטול השרפים ואופנים שאומרים¹⁸⁷ קדוש¹⁸⁸ וברוך¹⁸⁹, וידוע¹⁹⁰ דשרש הנה"ב הוא משמרי האופנים, והנה באריכות ההתבוננות בכיטול הנ"ל שהוא גם שרש דשרש דנה"ב, הרי התבוננות זאת עושה הזזה כללית בהנה"ב, שהרי שרש מקורו אומר קדוש וברוך בתשוקה ורעש גדול, פועלת בו ההזזה שלא ימנע וינגד להנה"א, שהנה"א יוכל להתבונן בהתבוננות אלקי שהנה"ב הרי הוא מבבל ומונע ומעכב להנה"א להתבונן, אמנם ע"י הזזה זאת ה"ה מתבטל בכללות ואינו מעכב להנה"א להתבונן. והנה כאשר הנה"א מתבונן תחלה בהתבוננות אלקי לפ"ע, הנה זאת הוא תכלית העבודה, להוריד ולהמשיך ההתבוננות ההיא גם בלבושי השגה דשכל הטבעי, שגם הנה"ב

(181) ראה תו"א מקץ לת, ב.

(182) ראה קיצורים והערות לתניא ע' קיד. סה"מ תרנ"ט ע' קע ואילך. וש"נ.

(183) סוטה ג, רע"א.

(184) ראה תו"א וישב כט, ב. המשך תרס"ו ס"ע קעט. סה"מ תרנ"ט ע' קלה. ע' קעא. עת"ר ע' יח. ע' לג. תרפ"ב ע' רצד. ע' שנג. תרצ"א ע' שטו. ע' שלד. תרצ"ב ע' סב. ה"ש"ת ע' 114. ד"ה פדה בשלום תשכ"ב. ד"ה באתי לגני תשל"ב. ד"ה פדה בשלום תשמ"א (סה"מ מלוקט ח"ו ע' לג. ע' ק. ח"ב ע' קפב. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' א. ע' שעז. ע' מו).

(185) משנה ברכות יא, א.

(186) ראה תו"א וישב ל, ב. לקו"ת ויקרא ב, ב. אמור לה, ב. תצא לד, ד ואילך.

(187) ראה חולין צא סע"ב ואילך. תוד"ה ברוך – שם צב, א.

(188) ישע"י ו, ג.

(189) יחזקאל ג, יב.

(190) ראה עץ חיים שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ט. לקו"ת ויקרא ב, ב. האזינו עד, ג. שה"ש מג,

ד. ובכ"מ.

יוכל להבין את זאת, והעיקר בזה להעמיק מחשבתו ולקבוע הענין במוחו היטב, עד כי מרוב יגיעת המוח בריבוי מחשבה מתעצם אצלו הענין, ומאיר השכלה אלקית במוחו ומתבונן בו בפרטיות, ומתחיל להתבייש מעצמו, והיינו שבמוחו נמצא מושכל כזה ולבו רחק ח"ו מה¹⁷⁹, כמו שידע אינש בנפשו בכל עניניו ומכאוביו הנפשי' הגלויים רק לו ולאבינו שבשמים. והנה ההתבוננות באופן כזה, והיינו שמביאו לידי התפעלות, הרי זה פועל מאד גם על הנה"ב, דלהיותו מדות בעצם מהותו, הנה טבעי הבעלי מדות להתפעל מדבר חדש. וענין אלקות, געטליכקייט, ובפרט בהשגה בלבושי השכל הטבעי (שזהו כל עבודת הנה"א בהנה"ב ובהנה"ט) הוא דבר חדש בהנה"ב, לכן זה פועל עליו שמתחיל לראות האמת ולהתפעל, וע"י ההתפעלות ה"ה בא לכלל המשכה לאלקות. וזהו בכל לבבך בשני יצריך, שגם היצה"ר בא לאה' את ה'. אמנם זה כאשר מתבונן וההתבוננות פועל, אבל אם הנה"ב הוא בהתגלות מהותו, דמהותו הוא מדות רעות, והוא עומד גלוי בכל מהותו העצמי' דמדות, הן שהוא ברשפי אש להבת שלהבת¹⁹¹ בעניני עולם, פאָר קאָכט אין וועלט, שאינו חפץ כלל בשום השגה, דישראל לא ידע ועמי לא התבונן¹⁹², והוא רק באחת להתענג על חייו ובחיי' הגשמי', ובזה כל מהותו, או שהוא כ"כ בקרירות, דהקרירות דנה"ב פעל ח"ו בכל אברי וכחות נפשו, דהשמץ לב ואזניו הכבד ועיניו השע¹⁹³, דהלב אטום¹⁹⁴ מבלי התעורר כלל מענין אלקי ואזניו הכבד ועיניו השע מלראות מפלאי הוי' בהשגחה פרטיית בעצמו ובעולם, או שהוא מצד שנטמא ר"ל חב"ד שבנפשו בכפירה ודעות זרות, אז הנה בדברים לא יוסר עבד¹⁹⁵, ולהיותו כלו לב שזהו כלב¹⁹⁶ בעבודה¹⁹⁷, הנה¹⁹⁷ אמרוז"ל במד"ר¹⁹⁸ מה הכלב הזה אין רודים אותו אלא במקל, והוא המקל דיעקב הרודה בהנה"ב בדברים קשים, שהם כמו הכאה¹⁹⁹, וכמ"ש במשה גבי המצרי ויך את המצריים²⁰⁰, שהוא הכאה והוי רק דבור קשה, וכמ"ש²⁰¹ הלהרגני אתה אומר, שהרגו בשם²⁰², והם הדברים קשים, שלעולם ירגיז אדם יצ"ט על

(191) להבת שלהבת: ע"פ יחזקאל כא, ג.

(192) ישע"א, ג (ושם: עמי).

(193) שם ו, י (בדילוג).

(194) ראה סה"מ תרצ"א ע' שמב. וש"נ.

(195) משלי כט, יט.

(196) מאורי אור אות כ סעיף ה בשם רו"ל. וראה סה"מ תרנ"ט שבהערה הבאה. וש"נ.

(197) ראה אוה"ת וארא ע' רלד. תרנ"ט ע' קסח ואילך.

(198) שמור"ר פ"ט, ב.

(199) ראה אוה"ת חוקת ע' תתל. סה"מ תרכ"ו ע' קפד. תר"ל ע' קצא.

(200) שמות ב, יב.

(201) שם, יד.

(202) ראה שמור"ר פ"א, ל. פרש"י עה"פ.

היצה"ר²⁰³, בהרגזה וקול רעם, וכמאמר²⁰⁴ יזכיר לו יום המיתה, שהוא כללות החשבון ה"העוה"ז הוא כצל עובר²⁰⁵, והירידה לכאן הוא לצורך עלי, אבל לעצמו אינו ענין כלל, ובפנימי הענין להזכיר להנה"ב כי ההסתות שלו הוא לרעתו, ויזכיר לו יום המיתה, דיבוא יום שיהי' לו דין ומשפט ע"ז שמסית ומדיח את האדם, וא"כ הרי אינו משלים הכוונה העליונה שהיתה בתכלית בריאתו, וכדאי' בת"ז תיקון ז'²⁰⁶ ווי לי' לס"מ כד קוב"ה ייתי למפרק לשכינתא ולישראל בנהא ותבע מיני' ומע' [אומין ו]מנן דילי' כל עאקו דעאקו לישראל בגלותא, דמתחלה כשגלה את ישראל, הודיעם כי יהי' בגולה תחת ידם, והוא רק על צד ההעזה, מה שהס"ט ואו"ה מונעים את ישראל מהעבודה האלקית, שאין להם רשות ע"ז כלל וכלל, ולזאת ע"י הרעש והרוגז שמודיעים להנה"ב, כמ"ש בש"ב²⁰⁷ וירעים עליו בקול רעם²⁰⁸ ורוגז אתה רשע רע משוקץ מתועב עד מתי תסתיר, שזה פועל לבטל חומרי' הנה"ב ולהורידו שלא יעמוד בהציור הקשה שלו. וזהו מקל דיעקב העושה התכללות חו"ג, שע"ז הוא התחברות החו"ג שלמעלה, שבזה הוא המשכת עצמות א"ס ב"ה, דזהו"ע דקי"ס, שהאור והגילוי דעדאת"כ יהי' בגילוי בעדאת"ג, וזהו ברוח קדים דא רוחא דיעקב, שהוא מקל דיעקב העושה ההתחברות בכח הא"ס קדמונו ש"ע.

וזהו ויולך כו', דענין קי"ס בעבודה הוא שהנשמה תהי' בבחי' מהלך בהילוך דא"ס הוא ע"י ירידתה למטה להתלבש בגוף ונה"ב שיש כמה מניעות ועיכובים על התורה ובפרט על הקיום של המצות, הן המניעות ועיכובים של עצמו והן מה שמבחוץ מריבוי המונעים ומעכבים, ומ"מ ה"ה עומד חזק ועוסק בתורה, והתורה שלו היא תורה אור⁴⁷ שמאירה בנר מצוה⁴⁷, שהוא הלימוד ע"מ לשמור לעשות ולקיים²⁰⁹ בפו"מ, הנה אז משלים הכוונה העליונה. דזהו טוב לי תורת פיך מ[ה] שהנשמה עוסקת למטה בתורה, הוא טוב יותר מהאילוף ולימוד של הנשמה באהוי"ר בהיותה למעלה, אמנם להיות כח זה בהנשמה בעבודה בפו"מ, הנה זהו ע"י רוח קדים, דא רוחא דיעקב שהוא בריח התיכון כו' והוא

203) ברכות ה, א. וראה תניא פכ"ט (לז, א). פל"א (לט, ב). תו"א וישב ל, ד. לקו"ת שלח מא, א. אוה"ת וארא ע' רלה.
 204) ברכות שם.
 205) ע"פ תהלים קמד, ד.
 206) כד, א. הובא באוה"ת תבא ע' תתרצב.
 207) פכ"ט (לז, א) – בדילוג.
 208) רעם: בתניא שם: רעש. אבל כ"ה כפננים בקיצורים והערות לתניא שם. סה"מ תרנ"ט ע' קעא.
 209) טר"ת שבהערה 1. ועוד.
 209) ע"פ נוסח ברכות ק"ש דשחרית.

הממשיך המשכת העצמות עד למטה מטה, דזהו יעקב יו"ד עקב²¹⁰, המשכת היו"ד עד בחי' העקביים ממש, שהוא סוף המדרי' למטה מטה, וזהו ויולך כו' ברוח קדים, וההקדמה לזה הוא ויט משה את ידו כו', דבד"כ יעקב הוא העבודה דתפלה לפעול כפיית וביטול הנה"ב והיצה"ר דאז הרי במשך היום הוא עוסק בקיום המצות כפי שהוא ע"פ התורה, אמנם יסוד העבודה ועיקרה הוא הקביעות עתים לתורה דזהו"ע מדרי' משה, וזהו ויט משה את ידו בקביעות עתים לתורה, אז ויולך כו' ברוח קדים בהעבודה דתפלה להיות ותורה אור שהתורה שלו יאירה בנר מצוה בקיום בפו"מ.

(210) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב. וראה תו"א ויצא כא, א. ובכ"מ.

אדני¹ שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך², דפסוק זה תקנו קודם תפלת שמו"ע והוי כתפלה אריכתא³ ואינו הפסק בין גאולה לתפלה⁴, וכתב הרמ"א⁵ הטעם שתקנו לומר פסוק זה קודם שמו"ע, שאנו מבקשים שיהי' תפלתנו ע"ד תפלת ר"ח ובניו⁶, וצ"ל איך שייך לומר שיהי' תפלתו כמו תפלת ר"ח ובניו, וגם בעיקר הענין תפלת ר"ח ובניו צ"ל, מפני מה דוקא כשהעמיד רבי את ר"ח ובניו לפני התיבה אז כשאמר משיב הרוח נשב זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא, הלא מסתמא היו ר"ח ובניו מתפללים בכל יום, ומהו ההתחדשות במה שירדו לפני התיבה דאז דוקא היתה התגלות פעולת תפלתם.

ויובן זה בהבנת הקדמת מאמר הז"ח דאור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וצ"ל מהו הלשון למעלה עד אין קץ, שלשון אין קץ אינו שייך כ"א בענין מקום, וגדר מקום הוא משמים לארץ, משא"כ למעלה אינו שייך גדר מקום, וא"כ מהו למעלה עד אין קץ. וגם, מהו למטה עד אין תכלית. וצ"ל מהו הכוונה באמרו אין תכלית, דאין הכוונה כפשוטו של דברים ח"ו, ואדרבא, כל ענין הבריאה הוא בשביל ענין העבודה, דזה עצמו הוא תכלית הבריאה, א"כ מהו אומרו עד אין תכלית.

(1) המאמר הוא ד"ה אד' שפתי תפתח תרכ"ח (סה"מ תרכ"ז ע' תסט ואילך)*, שמיוסד, כנראה, על ד"ה להבין הענין שארז"ל שאוא"ס ב"ה למעלה עד אין קץ (אוה"ת ענינים ע' קי ואילך). עוד מאמרים שמיוסדים, כנראה, על מאמר הנ"ל: ד"ה ויגש תרנ"ח (סה"מ תרנ"ח ע' סז ואילך). ד"ה מים רבים תר"ץ (קה"ת, תשס"ד).

(2) תהלים נא, יז.

(3) ברכות ד, ב.

(4) ראה ד"ה אד' שפתי תפתח תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' רנו ואילך). ד"ה ויגש תשכ"ה (סה"מ מלוקט ח"ה ע' קכח ואילך). בהוצאה החדשה – ח"ב ע' ר ואילך.

(5) ר' משה אלישיך בספר "רוממות א"ל" לתהלים עה"פ. הובא באוה"ת (יהל אור) עה"פ (ע' קצח).

(6) בבא מציעא פה, ב.

(7) = הוזהר חדש (לד, סע"ג). וראה גם ד"ה להבין ענין שאוא"ס ב"ה למעלה עד אין קץ (אוה"ת ענינים ע' קמב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' תנו ואילך). ד"ה ונחה וד"ה על שלשה דברים העולם עומד – תשי"ד (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רצא ואילך. ח"ד ע' שפד ואילך. בהוצאה החדשה – ח"ג ע' קעא ואילך. ע' קפ ואילך). ד"ה ויגש תשכ"ה שבהערה 4.

(* כמ"ש בכתי"ק להעתיק, בספר תרכ"ז דף רס"ה" [והוא בספר תרכ"ז כתי"ר הר"ש טופר].

אך הענין הוא, דכללות ענין הבריאה הוא בשביל העבודה, דזהו עצמו הוא התכלית, אבל התכלית עצמו בלתי מושג,

וביאור הענין הוא⁸, דהנה כתי'⁹ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שמרומז בפסוק זה ד' עולמות אבי"ע¹⁰, כל הנק' בשמי הוא עולם האצי', ולכבודי בראתיו הוא עולם הבריאה עולם הנשמות¹¹, יצרתיו עולם המלאכים¹¹, ששרשן מבחי' הדבור¹², אף עשיתיו עולם הגלגלים¹¹, והיינו, דעם היות שהם מדרי' חלוקות, דאין ערוך עולם העשי' ועולם האצי', הנה עם זה הרי סדרן שוה, דבכולם יש פנימיות וחיצוניות. ויובן זה ממה שיש בנפש האדם שכל ומדות ומח' דיבור ומעשה¹³, דשכל ומדות הם פנימיים ומחדו"מ הם לבושים¹⁴ שהם מבחי' חיצוניות, ובדרך פרט הנה בהכחות דמחדו"מ עצמן מתחלקים בשתי פלוגות דפנימיות וחיצוניות, כי הנה כח המעשה נחשב בד"כ כח חיצון לגבי כח הדיבור¹⁵, שהרי כח המעשה ישנו גם בנפש הבהמה, שיכולה לדוש ברגלי', משא"כ לדבר אינה יכולה. והטעם הוא, לפי דהדיבור הוא מנפש המשכלת, והראי' הוא מחרש שאינו שומע ואינו מדבר, שעפ"י הדין אינו בר דעת כלל¹⁶, ולכן גיטו וקדושו אינם כלום¹⁷, ואעפ"כ יכול לעשות איזה דבר כמו הבר דעת שיש לו כח העשי' כו', רק שההפרש בין כח העשי' שגבי חרש לכח העשי' שיש בבהמה, שכח העשי' שבבהמה הוא מבחי' נפש החי, וכח העשי' שבחרש הוא מבחי' נפש החי שבמדבר כו', נמצא בד"כ כח העשי' הוא בחי' חיצוניות לגבי בחי' כח הדבור.

ובד"פ הנה בבחי' העשי' עצמו יש בחי' פנימיות וחיצוניות, והוא כמו עד"מ ענין הזריקה שהוא בחי' חיצוניות ממש, שיכול לזרוק איזה דבר ולא יחשוב בזה כלל, כ"א שזהו בבחי' חיצוניות בלבד, משא"כ בחי' אותיות הכתיבה יש בהם בחי' פנימיות קצת, שהרי בהאותיות מתלבש השכל, וצריך לחשוב איך יכתוב האותיות שיש בבחי' כח העשי' הלזה בחי' פנימיות קצת, ואעפ"כ לגבי בחי'

(8) ראה ד"ה אתה הראת לדעת תשכ"ז (סה"מ תשכ"ז ע' 1 ואילך).

(9) ישע"י מג, ז.

(10) ראה לקוטי תורה להאריז"ל פ' בראשית. ובכ"מ.

(11) ראה פרדס שער טז (שער אבי"ע). עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. שער 1 (שער קיצור אבי"ע) ספ"ח ותחילת פ"י. סה"מ תש"ח ע' 158. וש"נ.

(12) תו"א יתרו ע"א, א. סה"מ תרנ"ד ע' רסו. עזרת ס"ע י ואילך. תרס"ה ס"ע קיד. תרפ"ב ע' סא.

(13) ראה תו"א וירא יג, ג ואילך. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לתו"א שם (ע' א ואילך).

סה"מ תרנ"ג ע' רלד ואילך. ועוד.

(14) תניא פ"ד.

(15) ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ב. ובכ"מ.

(16) ראה חגיגה ב, ב.

(17) ראה רמב"ם הל' אישות פ"ד ה"ט. הל' גירושין פ"ב הי"ז.

הדבור נחשב גם בחי' הפנימיות שבמעשה, דהיינו אותיות הכתיבה, בשם חיצוניות בלבד, וכן הוא בדיבור, שיש בו חיצוניות ופנימיות, דהבל הלב הוא חיצוניות הדיבור, ופנימיות הדיבור הם אותיות הדיבור, שבהם ועל ידן הוא השגת השכל, אמנם לגבי כח המח' הנה כללות כח הדיבור גם פנימיות הדיבור נחשב רק למדרי' חיצוניות להיות המח' לבוש הפנימי של הנפש, ובמח' גופא הרי יש שטחיות המח' שהיא חיצוניות בלבד, ויש עומק המח' שהיא בחינה פנימיות, דאז דוקא הוא מגיע לעומק המושג.

קיצור יבאר דהקדמת הפסוק אד' שפתי תפתח וגו' הוא שאנו מבקשים דתפלתנו תהי' ע"ד תפלת ר"ח ובניו, ויקשה איך שייך לבקש כזאת, ובגוף הענין יקשה למה דוקא כשירדו לפני התיבה פעלה תפלתם, ויקדים המאמר א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, ויקדים דד' עולמות אבי"ע משתוים בסדרם וחלוקים במדריגתן ויסביר מלבושי הנפש מח' דיבור ומעשה שמשותפים בזה שבכולן יש פנימיות וחיצוניות וחלוקים במהות הפנימיות והחיצוניות שלהם.

והנה הגם דבמעשה דיבור ומח' הרי יש בהם מדריגות פנימיות, הנה בכללות כולם נקראים בשם לבושים, והיינו דגם לבוש המח' בכלל וגם מח' עיונית אינו אלא לבוש, ובחי' כלבוש יחליפם ויחלפו¹⁸, וכמו שאנו רואים במוחש במתעסקים במושכלות, משא"כ מדות ושכל, הנה אם היותם חלוקים במהות מעלתם אבל בכללות ענינם הרי שניהם כאחד נק' בשם עצמיות הנפש, ולכן הנה יש מצות שתלויים¹⁹

18) לשון הכתוב – תהלים קב, כז.

19) לא נגמר בכת"ק.

לעילוי נשמת

הרה"ת עוסק בצ"צ וכו' ר' יעקב משה הכהן ז"ל

בהרה"ח ר' מאיר ישראל איסר הכהן ז"ל

פרידמאן

נלבי"ע יו"ד ניסן, ה'תשס"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

